

05

September 2008
Årgang 144

budskabet

Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission

Tema | Forkyndelsens mangfoldighed

Guds ords homiletiske fangenskab
Hvorfor forkynder vi?
Ordet og ordene om Ordet

indhold;

leder

02 Bare ord?

tema

04 Ordet og ordene om Ordet

08 Hvorfor forkynder vi?

11 Guds ords homiletiske fangenskab

horisont

15 Eksperthjælp i troskriser

16 Magtesløshed

17 Danske præster vil af med Djævelen

forkynderens virkemidler

18 Guds ord som det store
hovedvirkemiddel

bibeloversættelse

23 Nyere danske bibeloversættelser

etik

29 Dødsstraf

bøger

34 Pris Herren

35 ... og smile ad sin død

36 Råbet fra askedyngen

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM står for.

Eftertryk, kopiering og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Design Chr Rahbek Olsen / Amalie Pug. Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement 225 kr.

Unge under uddannelse 130 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dlim@dlim.dk

www.dlim.dk

Redaktion

Alex Dahl Karlsen, projektleder (redaktør)

Park Alle 31, 6880 Tarm. karlsen@dlgmail.dk

Flemming Bak Poulsen, forlagsleder, København
(redaktionssekretær)

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, præst, Herning

Henrik Haahr Hansen, stud.theol., Århus

Bare ord?

AF HENRIK HAAHR HANSEN

.....

"Det er jo bare ord."

Man fornemmer foragten. Det kan være chefen, der siger en masse om virksomhedens idealer og visioner – men hvad når det kommer til praksis? Eller det kan være tilbudsreklamernes ordgyderi: Billigst, bedst, størst og sjovest. Men hvor er varerne så i den slunkne køledisk?

Livet er fyldt med ord, der prøver at bilde os noget ind. Forblommede politikere og sensationshungrige journalister.

Men hvad med Guds ord? Tør vi tro på det?

Et attraktivt budskab?

Den moderne dansker lærer at være skeptisk overfor ord. Skeptisk over for folk, der siger "kom over til mig – jeg har et godt tilbud til dig!" De gode nyheder, evangeliet, præsenteret på den måde, kan hurtigt komme i bås med Dynelarsen og den pågående gadesælger: "Special price for you, my friend!" Hvis man ikke er skeptisk i sin grundholdning, er man hurtigt naiv.

Men det er da frustrerende! Hvordan kommer vi så til at fremstå troværdige med vores budskab? Det er et spørgsmål, som minder meget om de spekulationer, som Dynelarsen og politikerne gør sig. Og tanken ligger ikke fjært, at hvis gadeevangelisationen skal blive en succes, må der være behov for en spindoktor-nådegave. Tanken ligger også nær, at vi må gøre vores menighed attraktiv at komme i ved at emneindrette møderne efter folks bevidste behov

– og ved at lade populærmusikken få en større plads. Det bliver vi nødt til, hvis vi skal have en chance i konkurrencen!

Paulus

Paulus har noget at sige om den konkurrence.

Paulus? Hvordan kan han det? Han har da ikke oplevet massemedierne og Jehovas Vidner og ...?

Nej, men vi kan hurtigt komme til at se vores tid som noget alt for unikt i verdenshistorien. De mange tilbud og de mange argumenter er ikke noget, vi har patent på. Et samfund mere gennemtrængt af retorikkens forførelseskunst end de gamle grækere kan man næppe forestille sig. Retorik var en integreret del af almenuddannelsen, og der fandtes særlige retorikskoler, hvor eleverne lærte at tale overbevisende for deres sag. Retorik var en kunst, og var man en dårlig taler, kunne man godt glemme alt om at vinde folk for sig. Det gjaldt også på det religiøse område.

Paulus kendte også til frustrationen over alle de andres ord, som kan få vores egne til spagt at drukne i mylderet.

Men hvilken konsekvens drager han?

"Vi driver jo ikke som alle de andre handel med Guds ord, men taler renfærdigt på Guds vegne, for Guds ansigt i Kristus." (2 Kor 2,17) Og: "Da jeg kom til jer, brødre, forkyndte jeg ikke Guds hemmelighed for jer med fremragende talekunst eller visdom, for jeg havde besluttet, at jeg hos jer ikke ville vide af andet end Jesus

En nærliggende tanke; Hvis gadeevangelisationen skal blive en succes, må der være behov for en spindoktor-nåde gave.

Kristus, og det som korsfæstet." (1 Kor 2,1-2).

Paulus går ikke ind i ræset. For Paulus har tillid til det nøgne Gudsords ånd og kraft. Som retningslinje giver han, at vi skal tale "renfærdigt på Guds vegne", og vores tale skal føres "for Guds ansigt i Kristus".

Guds kraft

Det er frustrerende, hvor vanskeligt det er at vinde mennesker for Gud i dag. Ikke bare frustrerende – det er forfærdeligt! Den sorg må altid pine vores hjerter, hvis vi har Kristi sind.

Men der er en trøst for os. Og det er, at det ikke handler om vores evner til at gøre kristendommen spiselig for folk. Det handler ikke om, at vi skal kunne formidle det kristne budskab mere troværdigt end Jehovas Vidner. Det handler i det hele taget ikke om vores idéer, strategier og påfund. Når Gud omvender folk, gør han det gennem ordet om korset. Det ord er der nemlig kraft i! Ikke på grund af vores ånd, men på grund af Guds ånd, som gennem det ord vil overbevise verden om synd og om retfærdighed og om dom.

Dét er ikke bare ord! Det er Guds kraft til frelse. At tale om, hvordan vi gør det troværdigt, er i virkeligheden en misforståelse, for det er jo Gud, der skal gøre det tro-værdigt og skabe troen i menneskers hjerter. Det er Gud, der, trods min synd, min dobbeltmoral og indbildskhed, alligevel kan gøre det under, at mennesker kan komme til tro ved ord, der går gennem min mund. Halleluja for det!

I praksis

Betyder det, at jeg skal være ligeglad med, hvordan jeg lever, og hvordan jeg fortæller om Jesus? Nej, aldeles ikke! Det er ligesom at bruge evangeliet som en billig autopilot. Men jeg må med mit liv og med min måde at fortælle om Jesus på sætte ordet om kor-

set i centrum. For det er det ord, Guds ånd vil bruge til at omvende mennesker.

Mit liv må jeg leve som en tilgivet synder, der af hele hjertet ønsker at følge Gud og holde hans bud – og som derfor af hele hjertet takker Jesus for hans frelse!

På samme måde må det, der foregår i menigheden, have ordet om korset som et uomgæligt omdrejningspunkt. Vi skal ikke gå Gud i bedene ved at ville finde hans kraft til omvendelse og nyt liv andre steder end i den kilde, han selv har anvist os at drikke fra.

Det betyder ikke, at vi ikke skal arbejde med formen, for der findes ikke noget formneutralt, og der er ikke noget saligt i at være ubevidst om, hvilken form man bruger. Vi skal ikke tankeløst overtage den almindelige form, men prøve alt på, om det tjener til at, *Guds Ånd* og *Guds visdom* får lov at komme til orde. Den visdom, som er Guds oprørende kærlighed, må gennemsyre vores samlinger i menigheden, så det ikke bare bliver menneskeværk; så det ikke bliver tomt som et rungende malm og en klingende bjælde (jf. 1 Kor 13,1 og Kol 3,16).

Det betyder heller ikke, at vi ikke skal svare på menneskers spørgsmål og tale til dem ind i deres konkrete livssituation. Der kan være spørgsmål, som er nødvendige at give svar på for at bane vej for Guds vækkende budskab.

Men hvor menneskers spørgsmål og forventninger til en bestemt form eller et bestemt emne frarøver eller vanskeliggør os muligheden for at forkynde det ord om korset, som skaber liv – da må vi læne os op ad Paulus' ord og turde tale renfærdigt om Gud, sådan som der står om ham i Bibelen. Vi må se bort fra det pres, der vil have os væk fra det og gøre kristendommen til noget andet og mere attraktivt. Vi må beslutte os for ikke at ville vide af andet end Jesus Kristus, og det som korsfæstet. Jesus er nemlig Ordet. Livets ord.

Ordet og ordene om Ordet

AF ALEX DAHL KARLSEN

.....

Bibelen fortæller, at Ordet blev kød. Gud blev menneske i Jesus Kristus. Bibelen beskriver samtidig sig selv som Guds ord. Gud er altså brudt ind i menneskenes verden – ikke bare gennem de profetier og åbenbaringer, de gamle profeter modtog.

Der er tre forhold i vores tilgang til Bibelen, der hænger uløseligt sammen med dette udgangspunkt:

- Som Guds ord er Bibelen uden fejl og misforståelser.
- Menneskesynet: Bibelen hævder, at menneskene er kommet bort fra Gud: Mennesket søger af natur ikke Gud (Rom 3,11). Når mennesker er religiøst indstillede betyder det blot, at de erkender, at der er en magt uden for dem selv, der er større.

Men menneskets religiøse søgen retter sig ikke mod Bibelens Gud, men derimod alle andre steder hen. Derfor kunne Gud ikke nøjes med at sidde i sin himmel og udstikke direktiver. Han måtte selv ordne sagen. Han måtte selv blive menneske og skaffe frelsen til veje. Og ikke bare det. Han måtte også være sin egen udsending og prædike Ordet og tilvejebringe frelsen, da det er et unikt budskab og uerkendeligt for menneskeheden, som jo er vendt bort fra Gud – fra fødslen. Første Korintherbrev 2,9 siger det ret klart.

- Relationen mellem Ordet og Ånden: I Bibelens verdensbillede, der jo peger på mennesket som bortvendt fra Gud, nytter det ikke blot at sende frelsens vejkort. Gud må også selv skabe troen. Derfor er Ordet og Helligånden knyttet til hinanden: Gud skaber troen gennem Ordet og forkyndelsen deraf.

Forkyndelsens indhold; Jesus og Paulus har givet os en fortolkningsnøgle at følge, hvor Jesus og frelsen i ham er det centrale.

Disse tre forhold har også betydning for, *hvordan* Gud taler til os. Lad os da se, hvordan:

Forkyndelsens former i GT

Den er mangfoldig, forkyndelsen i GT, men fælles for de mange forkyndelsesformer er, at de, så at sige, er Guds udlægning af skaberværkets og historiens gangs betydning. Det er ord fra Gud.

Den almene åbenbaring vil jeg ikke komme nærmere ind på, da den egentlig ikke ejer noget frelsende potentiale, men blot skal give stof til eftertanke – pege på Guds godhed og hans straf-fedomme, og den netop er uden ord. Se for eksempel Salme 8 og 19,1-7.

Guds åbenbaring med ord møder vi på forskellig vis i GT: 1) ceremonier med forklarende ord (Moseloven), 2) handlinger med forklarende ord, hvor for eksempel Ezekiel skulle opleve noget reelt (hustruens død i Ez 24,16-27) eller 'spille' forskellige handlinger (fx Ez kap.4, 5, 12 og 21,24-32) eller *gøre* noget, som når Hoseas skulle gifte sig med en horkvinde. I alle tilfælde kom der efterfølgende en forklaring med ord fra Gud. På samme måde møder vi hændelser i naturen og politiske begivenheder, som fortolkes med ord fra Gud, 3) Vi har også forkyndelse via sang/lovsang, for eksempel Moses' sang, Miriams lovsang, Klagesangene og salmerne i Salmernes bog. 4) Endelig kunne vi også nævne livsvisdom, ordsprog og poesi som Højsangen, Ordsprogenes bog eller Prædikerens bog.

Gud åbenbarer sig altså på mange forskellige måder, men ordene fortolker menneskelige handlinger eller fysiske hændelser. De fortæller, hvad Gud har at sige i den situation. Ordene er derfor blevet til i en bestemt historisk sammenhæng.

Ordene er altså sagt ind i en bestemt sammenhæng i tid og

sted. I og med de er knyttet til hændelser eller handlinger, kan de tidsfæstes og stedfæstes.

Bibelen er fyldt af fortalte begivenheder i tid og sted, og med en inkarneret Gud, og de kan fortælles og oversættes til alverdens sprog og kulturer. Det er en forsmag på den store inkarnation, vi møder med Jesu fødsel.

Forkyndelsens former i NT

I NT er der mange beretninger om forskellige begivenheder. Beretninger som tolkes ind i en bibelsk forståelse. Især er det Jesu fødsel, liv, død, genopstandelse og himmelfart, der fylder rigtig meget.

Det er også her vi møder nøglen til at forstå Bibelens egenart og forskellighed fra for eksempel Koranen: Gud handler i historien, ikke bare pr. dekret og fra sin himmel. Gud overskred fysisk grænsen mellem den himmelske verden og den jordiske. Gud blev menneske. Han er ikke længere bare ånd. Det var det, der skulle til for at frelse os, men det fik nogle implikationer:

Johannesevangeliet 1,1 fortæller, at Ordet blev kød. Jesus er Ordet, og vi kan ikke skille Jesu person fra Guds budskab. Vi kan her tænke på Første Petersbrev 1,10-12, hvor der bl.a. bruges udtrykket: "... som *Kristi ånd i dem* pegede på, når den forud vidnede om Kristi lidelser og den herlighed, der skulle følge" (v. 11). At det ord, som vers 11 taler om, er de overleverede profetier, som er nedskrevne i Skriften, ser vi af vers 12. Bibelen er altså ikke bare menneskers tolkninger af det guddommelige.

Første Johannesbrev 1,1 peger på den konkrete side ved Guds inkarnation: Disciplene hørte, så, betragtede og rørte ved Jesus – livets ord – med deres hænder. Jævnfør også Andet Petersbrev 1,16.

Jesu inkarnation har både konsekvens for forkyndelsen og for ➤

Min opfordring; Vi må arbejde med alternative formidlingsformer, der formidler Guds ord på en måde der understøtter dets indhold.

ceremonierne, som vi også møder i NT – dåben og nadveren. Jesu inkarnation giver Ordet, dåben og nadveren liv, så de ikke bare peger på nogle fine sandheder som GT's ceremonier gør, jf. Hebræerbrevet 10,1-4, hvor der bl.a. siges: "for blod af tyre og bukke kan umuligt tage synder bort."

Når "selve tingenes skikkelse" (v. 1) – Jesus – er kommet i kød, kan han også give Ordet og ceremonierne liv.

Ordet er altså ikke bare information om guddommelige ting. Ordet er bundet sammen med Jesu Ånd. Derfor kan Ordet frelse og skænke Helligånden til den, der tror. Ånden gør Ordet levende.

Det gælder på samme måde med *dåben*: Den kaldes "det bad, der genføder og fornyer ved Helligånden". Det er den, fordi dåben er bundet til og henter sin kraft fra Bibelens løfter. De er jo det levende ord, Jesu ord – Guds inkarnerede vilje, som derfor – som sagt ovenfor – bærer Jesu Ånd med sig.

Nadveren: Til forskel fra Moselovens ceremonier, som nok på vidunderlig vis prædikede syndernes forladelse og Guds trofasthed mod folket, men uden at kunne skænke syndernes forladelse i sig selv, så har Jesu inkarnation skænket brødet og vinen syndernes forladelser kraft. Det er, fordi Ordet har bundet Jesu legeme og blod til nadverens brød og vin. Så når vi går til alters, deltager vi ikke i en smuk ceremoni, men får Jesu legeme og blod.

Det fører videre til at sige, at inkarnationens betydning for Ordets, dåbens og nadverens kraft og guddommelige tilstedeværelse ikke skal forstås magisk: De skænker ganske vist Guds løfter, men uden troen får man ikke gavn af hverken Ordets, dåbens eller nadverens løfter. Omvendt kan man sige, at når Gud er til stede i disse 'ceremonier' såvel som i Ordet, så er det, fordi han vil bruge disse nådemidler til at forsøge at skabe tro hos mennesker, der ikke naturligt kan tro.

Udfordringer til nutidens prædiken

Hvilken ramme sætter inkarnationen for forkyndelsen i dag? Hvordan skelne mellem form og indhold?

Dels må vi sige, at forkyndelsens *indhold* er ifølge Bibelen givet. Skrifterne vidner om Jesus, fortæller han selv. Desuden forbander Paulus i begyndelsen af Galaterbrevet den, der forkynder en anden Jesus end ham, der er forkyndt.

Som vi har set ovenfor, er Guds budskab formidlet på mangfoldige måder. Samtidig har vi set, at hvordan det end er foregået med ceremonier eller handlinger, så er disse blevet *fortolket*, når profeten med ord fra Gud har forklaret det, som tilskuerne har set.

Skal vi overføre disse lærdomme til i dag, kan vi sige det sådan: Dels er indholdet givet. Jesus og Paulus har givet os en fortolkningsnøgle at følge, hvor Jesus og frelsen i ham er det centrale.

Samtidig er der en spænding mellem på den ene side *det talte ord* som central formidlingsform i Bibelen – og dermed også i dag, og på den anden side de mangfoldige måder som Bibelens ord formidles på, hvad vi også må tage ved lære af.

Derfor kan vi sige, at Ordets forkyndelse må stå absolut centralt ved vores samvær. Samtidig kan vi også sige, at den praksis, som vi møder i Bibelen peger i retning af, at 20-45 minutters monolog ved en prædikant blot er én blandt flere formidlingsformer, som er brugbar.

Jeg vil opfordre til, at vi arbejder med alternative formidlingsformer, der formidler Guds ord på en måde der understøtter dets indhold. Eksempler kunne være optrin med klar opfølgning, hvad enten det er små skuespil knyttet på en bibelsk tekst/beretning, som så følges op, således at det er klart, at det ikke er underholdning eller bare 'til eftertanke'. Film falder også ind under denne

Alex Dahl Karlsen f. 1967
Cand.scient.pol. 1993, projektleder.
Tidl. missionær i Tanzania.
Prædikant i LM. Redaktør af Budskabet.

kategori, hvilket missionærerne har praktiseret i mange år i det evangeliserende arbejde. Billeder og andre medier kan bruges på samme måde.

En form som er ved at vinde indpas igen og på en ny måde er spørgsmålene efter prædikenen – en moderniseret form for den læresamtale eller -dialog, som er nævnt i Første Korintherbrev 14. Bliver den brugt rigtigt, kan der komme endnu flere facetter på Ordet.

Man har også eksperimenteret med dialogprædikener eller gruppearbejde, der til sidst samles op af prædikanten. Det, som er udfordringen dér, er at sikre, at vi ikke ender i en situation, der minder om klasseværelset, hvor mange ting kan diskuteres, og der er flere sandheder. Vil man forsøge sig med disse former, er det vigtigt at man sikrer sig, at formen ikke fører os bort fra det faktum, at prædikanten er forpligtet på, tydeligt, at fremføre et autoritativt ord fra Gud. Jeg vil ikke afvise disse former helt, men tror umiddelbart ikke, de egner sig til hovedmødet eller gudstjenesten, men mere i bibelkredse eller cellegrupper, bibelkurser, lejre mv.

Skal vi tage inkarnationen og Guds handlen i historien alvorligt i vores prædikener, må vi lære af profeterne fra GT: De satte ord på den konkrete situation, de og folket stod i, og satte det ind i Guds ords sammenhæng.

Vores forkyndelse må derfor være relevant og livsnær, så folk kan kende sig selv og deres situation deri. Bibelen er ikke logik for perlehøns (jf. 1 Kor 2,9). De spørgsmål eller behov, vi svarer på, kan godt – men ikke nødvendigvis – være menneskenes, men svarene er Guds og derfor anderledes og overraskende, ja provokerende for menneskenaturen.

Et eksempel på dette kunne være Markusevangeliet 2,1-12, hvor nogle venner bærer en lam mand til Jesus, for at han skal helbrede ham. Jesus tager manden og hans venner alvorligt, men hans svar er i første omgang overraskende. Det handler tilsyneladende om noget helt andet, nemlig syndernes forladelse. *Det* var mandens egentlige problem, selv om det måske ikke var erkendt. Derefter responderer han på den lammes synlige problem, og helbreder ham så.

I Apostlenes Gerninger 17,22-34 giver Paulus et svar på et ikke stillet spørgsmål, men kommer dog med løsningen på den problemstilling, som athenerne forholdt sig til – der er en Gud, de ikke kender.

Mennesker forsøger at famle sig frem til Gud, men de famler i blinde og de helt forkerte steder og på deres egne betingelser. Derfor skal vi have et ord fra Bibelen til de mennesker, der spørger, hvor Gud var i oversvømmelseskatastrofen i Myanmar. Vi har også et vækkende ord at sige ind i det samfund, hvor markedsmechanismernes indtog i relationerne til vores medmennesker er et symptom på et samfund, hvor mange er kommet langt bort fra Gud.

En meget kort opsamling

At Ordet blev kød, Gud blev menneske og taler til os gennem Bibelen, betyder altså, at vi har et evigt aktuelt budskab at bringe. Ordets inkarnation og bundetheden til tid og sted gør netop, at Bibelen har et budskab til alle. Her må vi, jævnfør de to eksempler fra Bibelen, lade Skriften bestemme, hvad der er aktuelt. Men inkarnationen betyder også, at vi knytter til ved menneskers levede liv i 2008.

Hvorfor forkynder vi?

AF DAN HESSELLUND

.....

Troen kommer af det, der høres (jf. Rom 10,17). Derfor forkynder vi! Tro og forkyndelse hænger uløseligt sammen.

Et indgangsspørgsmål før vi fortsætter: Hvad tænker du om det at tro? Er det "piece of cake", eller tænker du, at troen er noget ufateligt værdifuldt?

Småt om troen

Hvis vi tænker om troen, som vi nogle gange taler om den, så tænker vi småt om det "at tro". Et par eksempler på hvordan vi kan tale om troen:

Du har fået en anledning til at tale med din kollega om, at du er en kristen. Kollegaen spørger på et tidspunkt om, hvad der skal

til for at blive en kristen. Og du svarer: "Du skal *bare* tro på Jesus? – "Bare ..." som om det var den letteste ting i verden; som om *tro* er noget man *bare* lige gør.

Et andet tænkt eksempel. I bibelstudiegruppen taler I om forholdet mellem tro og gerninger, fordi der i Jakobsbrevet 2,24 står: "I ser altså, at mennesket bliver gjort retfærdigt af gerninger, og ikke af tro alene." – hvortil én siger: "Jamen, vi skal da *bare* tro for at blive frelst!?"

Et sidste eksempel: Du sidder til et møde, hvor der i dagens anledning er inviteret et kor. Det er et af den slags kor, hvor du tænker: "Det her er for generationen 60+." De synger de gamle sange, blandt andet sangen: "Du kan ikke tro, o, men kære så hør: Gud har jo sin Søn for os givet! Kom hid, kom til korset, se Lammet, som dør, dets blod har erhvervet os livet og synden fra

En klar sammenhæng; Er troen en dyrebar gave, så bliver forkyndelsen også dyrebar for dig.

verden borttaget.” – Og du tænker videre: ”Hvor svært kan det være? Jeg er en kristen. Jeg er kommet til Jesus med min synd. Det her er ikke noget vækkelsesmøde! Jeg tror faktisk allerede på ham!” – Efter at koret har sunget, fortsætter prædikenen faktisk i samme spor, om at tro Guds lam, der bærer din synd. Og igen tænker du: ”Det her har vi hørt til hudløshed. Kommer vi da aldrig videre i LM end til *bare* at tale om troen på Jesus?” – Nuvel, måske en anelse karikeret. Alligevel kan eksemplet afspejle, hvordan vi nogle gange kan sidde og tænke småt om det vi hører. Det bliver så kedeligt og selvfølgelig; så banalt.

Tro og forkyndelse

Hvis det at tro er ”piece of cake” – og er noget vi ret hurtigt får på plads, noget vi stort set tager som en selvfølge, så værdsætter vi også forkyndelsen derefter. Forkyndelsen bliver noget, vi tillægger mindre og mindre værdi, og som dermed kommer under pres. Den bliver let noget, der skal begrænses til et minimum.

Er troen derimod en dyrebar gave, så bliver forkyndelsen også dyrebar for dig. Du er nemlig klar over, at troen kommer af det, du nu hører. Og du er klar over, at troen også i al fremtid skal bevares og vokse ved at høre.

Du bliver taknemlig for selve muligheden for at høre, også selvom forkynderen måske virker lidt kikset. Han prædiker nemlig det ord, som skaber tro og holder troen i live. Og du bliver taknemlig for det kor, der synger om Jesus, for det styrker troen i dit liv; også selvom de stilmæssigt rammer forbi din smag. Du lytter med taknemlighed, fordi det du hører, er livsvigtigt for dig.

Stort om troen

Gud taler stort om troen. Læg mærke til det, når du læser i din

bibel, og stil dig selv et testspørgsmål: ”Ville jeg formulere mig sådan?” – ”Tænker jeg sådan om troen?”.

Peter siger for eksempel sådan i Andet Petersbrev 1,1b: ”Til dem, der ved vores Guds og frelsers, Jesu Kristi, retfærdighed har fået den samme dyrebare tro som vi.”

Troen er *dyrebar*. Den er mere værd end det forgængelige guld (1 Pet 1,7). Så tager vi lige testspørgsmålet: ”Hmmm... er det sådan, jeg tænker om troen? Dyrebar? Er troen *mere værd* end guld? Sætter jeg mere ind på at bevare og styrke troens liv (ved at lytte til Guds ord gennem forkyndelse, bibellæsning og sange der vidner om Jesus) end jeg kæmper for at få fat i ’guld’?” – Det kan give et fingerpeg om, hvor meget værdi du tillægger din tro.

Peter har lært at tænke stort om det. Han lærte det gennem det smerteligste nederlag. Jesus siger, at Satan gjorde krav på ham og de andre disciple for at sigte dem som hvede (jf. Luk 22,31ff.). Og Jesus giver Satan lov til det! Han giver Satan lov til at slå alt hos Peter i småstykker. Jesus fokuserer ikke på, at Peter må kunne stå Satan imod og undgå faldet. Nej, Jesus har bare øje for én ting: ”Men jeg bad for dig, *for at din tro* ikke skal svigte.” Alt andet kan svigte hos Peter, men har han troen på Jesus, så har han alt! Og *således* har Peter lært at stå Satan imod: ”stå ham imod, *faste i troen*” (1 Pet 5,9).

Jesus og apostlene taler stort om troens liv. Troen er dyrebar. Uden troen er det umuligt at behage Gud (jf. Hebr 11,6). Troen på Jesus Kristus er din evige sejr over verden (jf. 1 Joh 5,4f.).

Troens kraft

I den lille katekismus står der sådan i Martin Luthers forklaring til den tredje trosartikel: ”Det vil sige: Jeg tror, at jeg ikke af egen evne eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme >

Dan Hessellund f. 1976

LM's missionsskole 1998-2001.

Forkynder i LM på landsplan siden 2001.

til ham; men Helligånden har kaldet mig ved evangeliet".

Der er glædeligvis mange, der har set sandheden i det, Luther siger. Når du ser, at dine egne evner og kræfter ikke slår til, bliver du en tigger hos Gud. Dag for dag må du bede Helligånden om at åbenbare evangeliet om Guds og Jesu retfærdighed for dig *til tro*. Bed Helligånden om, at du må kunne sætte dig ned og lytte til en forkyndelse, der igen og igen herliggør Kristus for dig. Det er jo alene evangeliet om *hans* retfærdighed, der bevarer troens liv i dig. Du magter det ikke selv!

Det er alene Gud, der *skaber* troens liv med Jesus. Det er så stort, at Jesus beskriver det med at blive "født på ny". Ligeledes er det Gud alene, der *bevarer* troens liv med Jesus.

Gud skaber og opretholder troen i hjertet ved sin *opstandelseskraft*. Det ser vi af den tankevækkende bøn, som Paulus beder i Efeserbrevet 1,15ff. Han skriver til de hellige, de troende i Kristus Jesus. Han er helt klar over, at de allerede tror på Jesus. Han takker Gud for det. *Alligevel* beder han om, at de troende må få "visdoms og åbenbarings ånd til at *erkende ham*". Troen på Jesus er en relation mellem dig og ham, som styrkes gennem en voksende erkendelse af ham. Det hører ikke op. Med den erkendelse ser du også mere af håbets storhed, og hvor rig på herlighed arven er.

Det sidste Paulus beder om i denne bøn er, at de må få deres "hjertes øjne oplyst, så I forstår (...) hvor overvældende stor hans magt er hos os, *der tror i kraft af hans mægtige styrke*. Med den *magt* virkede han i Kristus, da han *oprejste ham fra de døde*" (Ef 1,18-19). Det er Guds mægtige styrke, der oprejste Jesus fra de døde. Samme mægtige styrke virker troen i de hellige. Det er Guds opstandelseskraft, der skaber og opretholder troens liv med

Jesus i dig!

Det kræver virkelig, at hjertets øjne bliver oplyste, så man ser denne guddommelige virkelighed. Her i tiden vil det fysiske øje aldrig kunne se det. Og hvis Helligånden ikke åbenbarer denne virkelighed for de troende, bliver det at tro noget banalt og noget "vi har fået styr på".

Derfor

Troens tilblivelse og troens bevarelse vidner begge om Guds opstandelseskraft. Begge aspekter af troens liv kommer ved at lytte til Guds ord forkyndelse. Guds opstandelseskraft virker nemlig gennem forkyndelsen. Det peger Paulus på i 1 Kor 15,14: "men er Kristus ikke opstået, er vores prædiken tom, og jeres tro er også tom".

Læg mærke til det! Om prædikenen er tom eller ej, afhænger ikke af prædikenens fremførelse, længde eller aktualitet. Det er ikke det afgørende! Nuvel, det er heller ikke uvæsentligt. Men til tider kan man få en fornemmelse af, at prædikenens fremførelse, længe og aktualitet er det afgørende. Der peger Guds ord på noget andet. Gud har knyttet sin kraft til ordet om korset, ordet om Jesu stedfortrædende død og opstandelse til retfærdighed for os.

Derfor forkynder vi! Fordi Guds opstandelseskraft er virksom i dette ord. Og når Helligånden åbenbarer denne virkelighed for de troende, så søger de hellere at give forkyndelsen mere plads end at begrænse den. De lytter gerne til Guds ords forkyndelse, også selvom det for det fysiske øje virker lidt kikset; for hjertets øje ser alene efter om Kristus herliggøres for dem til tro. Når det sker, møder de nemlig den Opstandne selv i ordet.

Guds ords homiletiske fangenskab

AF REIDAR PUGGAARD POULSEN

.....

Der findes en kraft, som langt overgår alle andre kræfter i denne verden. Det er en kraft, der kan skabe ud af intet, og en kraft, der kan skabe liv af døde. Den kraft er Guds ord.

Den kraft er kirken sat til at udløse gennem forkyndelsen. Der kan og skal siges meget om Guds ords kraft. Det er der andre artikler i dette blad, der udfolder grundigere. Her vil jeg fokusere på, hvordan Guds ord formidles, netop med udgangspunkt i læren om Guds ords iboende kraft.

Behov for genopdagelse

Læren om Guds ords kraft har vi alvorligt brug for at genopdage. Den lære er under pres fra forskellig side.

Fra den ene side bliver læren presset af ønsker om at erstatte forkyndelsen af Guds ord med andet indhold ved vores møder og gudstjenester. Det er en alvorlig udfordring. Der er mange gode og vigtige emner vi bør beskæftige os med, men når vi samles må vores mål være at formidle Guds ord. Nogle gange kan ønsket om at ændre på indholdet skyldes en utålmodighed over, at Guds ord tilsyneladende ikke virker. Vi kan ønske at tilføje Guds ord vores egen kraft, det som Paulus kalder 'overbevisende visdomsord' (1 Kor 2,4), men derved går vi væk fra ordet om korset som den dårskab, der er Guds kraft.

Uanset hvor alvorligt presset på læren om Guds ords kraft er fra den side, vil jeg gerne i denne artikel rette fokus mod det pres, der kommer fra en anden side, nemlig fra den tradition, der er skabt omkring forkyndelsen af Guds ord.

>

Vigtigt; Det er prædikenens indhold, nemlig ordet om korset, der er dårsken og Guds kraft til frelse – ikke prædiken som form.

.....

Form og kraft

Mange forveksler form og indhold. Guds ord bliver identificeret med prædiken. At Guds ord virker når det prædikes, er rigtigt, men at det *kun* virker, når det prædikes, er forkert.

Her må det være på sin plads at forklare, hvad jeg mener med begreberne forkyndelse og prædiken. En prædiken forstår jeg som en betegnelse for den formidlingsform, der typisk består af en monolog på 25-50 minutter. På teologisk hedder en prædiken en homilie, og prædikenlære hedder homiletik. Forkyndelse er blandt andet at prædike, men mere end det. Forkyndelse dækker over formidling af Guds ord i forskellige former. Forkyndelse er andagter, frie vidnesbyrd, evangelisation på torvet, prædikener, undervisning, sang, drama, samtaler om troen m.m. Kort sagt, alt det der direkte eller indirekte formidler Guds ord i en eller anden form.

Misforståelse af teksten

Men der sker altså en forveksling mellem form og indhold, som kan eksemplificeres med en ofte fremlagt fejllæsning af Første Korintherbrev 1,21 særligt ved læsning af den tidligere danske autoriserede bibeloversættelse. "Thi da verden med al sin visdom ikke kendte Gud i hans visdom, besluttede Gud, ved *prædikenens dårsken* at frelse dem, som tror." Begrebet 'prædikenens dårsken' forstås som dårsken ved prædiken som form. Når nogen så har ønsket at forbedre prædiken med forskellige pædagogiske virkemidler, er det blevet opfattet som udtryk for at man sætter sin lid til egen kraft og ikke Guds.

'Prædikenens dårsken' er sådan set en udmærket oversættelse af den græske genitiv i grundteksten, men sagen bliver udtrykt langt mere præcist i den nyeste autoriserede oversættelse som

lyder: "ved den dårsken, der prædikes om". Det er prædikenens indhold, nemlig ordet om korset, der er dårsken og Guds kraft til frelse – ikke prædiken som form.

Når formen tager magten

Prædiken og prædikanten har fået en så ophøjet status i Luthersk Mission, at det går ud over tilliden til Guds ords iboende kraft. Nok fastholdes læren om Guds ords kraft, men Ordets kraft bindes næsten udelukkende til prædiken. Guds ord bliver dermed holdt i et homiletisk fangenskab.

Forvekslingen mellem Guds ords kraft og prædiken som form er skyld i, at vi nogle gange med urette afviser forslag til nye former for forkyndelse, blot fordi det sætter prædiken og prædikanten under pres.

Jeg tror ikke, prædikenens enevælde er bevidst tilkæmpet eller ønsket fra prædikanter side. Det er resultatet af en langsom udvikling, som ingen rigtig kan stilles til ansvar for.

Udviklingen frem mod enevældet

Hvordan er vi så endt i en situation hvor Guds ord stort set kun formidles gennem prædikener? Formidlingen af Guds ord er blevet en opgave for specialister. En større læremæssig bevidsthed, som isoleret set er en god udvikling, har ført til større krav til dem, der stiller sig op og taler. Færre tør holde andagter og indledninger og prædikantflokkene består mere og mere af folk, der kan honorere de høje krav til den læremæssige præcision. Eksemplerne på personer, der formidler Guds ord, bliver dermed færre og mere ensrettede. Færre mennesker udfordres jævnligt til at sætte egne ord på deres tro. Udviklingen af troens nudanske sprog overlades derved til specialisterne/prædikanterne, som igen præges af det

Jeg er forbavset; Mennesker, der gennem hele deres liv har lyttet til et utal af prædikener, er ikke i stand til selv at udtrykke, hvad de tror på, hverken i indledninger, andagter, frie vidnesbyrd eller i samtalen under kaffen.

.....

sprog de møder i kommentarer, troslærebøger og andre opbyggelige bøger. Flertallet føler sig ikke hjemme, hverken i det sprog der bruges om troen, eller i rollen som formidlere af Guds ord. Jeg er gang på gang blevet forbavset over, hvor underudviklet det religiøse sprog kan være – selv hos mennesker, der har levet som Jesus-troende i et langt liv. Mennesker, der gennem hele deres liv har lyttet og lyttet til et utal af prædikener, er ikke i stand til selv at udtrykke, hvad de tror på, hverken i indledninger, andagter, frie vidnesbyrd eller i samtalen under kaffen. Det kan skyldes generthed, men meget ofte skyldes det udelukkende manglende øvelse. Af samme grund er de frie vidnesbyrd, med enkelte befriende undtagelser, stort set forstummet. Indledninger og andagter holdes oftere og oftere med lånte ord fra specialisterne i form af oplæsning fra andagtsbøger.

Vi har altså en situation med få ensrettede forkynder-forbiler, alt for få situationer, hvor flertallet føler sig trygge ved at skulle stille sig op og sige noget, og en meget stor gruppe mennesker, der har et underudviklet religiøst sprog.

Løsningen er at slippe Guds ord løs i mange forskellige former og situationer, og formidlet af mange forskellige personligheder. Guds ord virker i kraft af sit indhold, ikke af formen eller sproget, derfor skal det sættes i omløb/cirkulation mellem så mange mennesker som muligt. Jo flere der tør og kan formidle Guds ord, jo flere tør følge efter og formidle Guds ord ind i nye former og situationer.

På en bondegård

I LM har vi ét forkynderembede, prædikantembedet. Sådan som prædikantembedet er defineret, er det forbeholdt mænd med læremæssige nådegaver, fordi prædikanter er tildelt et hyrde- og

læremæssigt ansvar. Det er, som beskrevet ovenfor, stort set kun kaldede prædikanter, der formidler Guds ord fra talerstolen. Det har igen den konsekvens, at alle andre, mænd og kvinder, som ikke ønsker at bære et hyrde- og læremæssigt ansvar, har vanskeligt ved at stille sig op på en talerstol, med mindre det er for en meget kort bemærkning, fordi de risikerer at blive identificeret eller sammenlignet med prædikanter.

Forestil dig en god gammeldags bondegård, med mulighed for at huse en række forskellige kreaturer. Denne bondegård har dog i mange år kun haft heste. Faktisk så mange år, så man har svært ved at forestille sig at stalden kan rumme andet end heste, og man ved faktisk heller ikke rigtigt hvad man skal bruge andre dyr til. En dag kommer et får til gården, og bonden udbryder straks: nej se, et lille krøllet føl. En anden dag kommer en ko til gården, og straks får koen spændt sadel på og skal bære bonden til kirke.

Der er i dag prædikanter, som ikke rigtig føler sig hjemme i rollen som prædikant, netop fordi de læremæssige krav er så høje, og måske fordi de ikke føler, de magter at bære hyrde- og læresvaret. Men ligesom koen der nok kan klare at bære bonden, affinder de sig med rollen som prædikant, fordi der ikke er andre roller. Der er mange andre, der ligesom fåret, føler sig fuldstændig misforstået i sammenligningen med prædikanter, og derfor helt afstår fra at formidle det, de har på hjerte.

Flere kreaturer i LM

LM's landsstyrelse har peget på behovet for at udvikle det, der er blevet kaldt en 'vidne-forkynder-tjeneste'. Vidne-forkynder-tjenesten dækker over en tjeneste med formidling af Guds ord uden den læremæssige autoritet, som er forbeholdt mandlige kaldede prædikanter.

En løsning; Guds ord må slippes løs i mange forskellige former og situationer, og formidlet af mange forskellige personligheder.

Reidar Puggaard Poulsen f. 1975
Cand.teol. 2003, Landsungdoms-
sekretær i LMU.
Prædikant i LM, Nordsjælland.

Vi skal skabe plads og rammer til, at mænd og kvinder kan stille sig op på talerstolen, fortælle om hvad de har læst i bibelen og erfaret i livet med Jesus, uden at vi identificerer deres tale som læremæssigt autoritativ. Jeg tror, det er nødvendigt at kalde de mennesker noget helt bestemt, for at kunne skelne dem fra prædikanterne. 'Vidne-forkynder' er for kluntet til daglig brug, men i mangel af bedre holder jeg mig til vidne-forkynder-betegnelsen i denne artikel.

Bibelens lære om tjenestedeling mellem mænd og kvinder bliver drøftet indgående disse år. I en periode hvor vi forsøger at skabe formidlings-embeder for andre end prædikanter, er der mange muligheder for misforståelser. I LMU har vi forsøgt at skabe en praksis omkring vidne-forkynder-tjenesten. Men netop fordi vi i mange år ikke har haft andet en prædikanter 'på gården', kommer vi nemt til at identificere 'vidne-forkynderen' som prædikant, simpelthen fordi vi mangler en rollebetegnelse for 'vidne-forkynderen'. Det har ført til en praksis, hvor vi gør os umage med at markere, at der netop ikke er tale om den læremæssigt autoritative formidling af Guds ord.

Rammen omkring formidlingen har indflydelse på, hvordan man modtager indholdet, derfor har vi defineret en række 'anderledes' mødeformer, hvori vidne-forkynderen kan medvirke. Samtidig er vi bevidste om, at tilgangen til bibeltekster skal markeres som anderledes end den læremæssigt autoritative udlægning af teksterne, og en række tekster og emner som er læremæssigt særligt omdiskuterede undgås.

Det kan være vanskeligt at skabe en ny praksis i en meget traditionspræget opfattelse af forholdet mellem taler og tilhører. Derfor må vi gøre os den nødvendige umage. Men vi håber også,

at det bliver enklere med tiden, fordi vi forhåbentlig får mere variation i formidlingen af Guds ord, og fordi vi forhåbentlig får flere alment kendte og accepterede roller/embeder for formidlerne.

Enevældets afvikling

Prædikensens uønskede enevælde løses dog ikke kun med indførelsen af vidne-forkynder-tjenesten. Vi har mange andre variationsmuligheder som vi umiddelbart kan gå i gang med at bruge.

Lad mig nævne nogle eksempler:

- Vi skal skabe tradition for dialog-møder.
- Vi skal skabe tradition for kombination af oplæg og gruppearbejde. Det lærer 'tilhøreren' at forholde sig aktivt til indholdet og at sætte sine egne ord på.
- Vi skal skabe tradition for at lade en gruppe eller et udvalg stå for Guds ords formidling ved et møde og ikke bare én mand.
- Vi skal i højere grad bevidst bruge sange, video og drama ved vores møder og gudstjenester. Det involverer flere mennesker i formidlingen og giver større sproglig variation.
- Vi skal afsætte tid ved alle møder/gudstjenester til vidnesbyrd.

Jeg ønsker, at vi fastholder den flittige brug af prædikener formidlet af prædikanter med hyrde- og læreansvar. Vi har brug for, at nogle bærer det ansvar, og prædikenen som form har gennem flere tusind år vist sig slidstærk, og er nok den bedste form til dem, der bærer det læremæssige ansvar. Men vi må ikke fortsætte i den grøft, der indsnævrer formidlingen af Guds ord til den form og den type formidlere.

Guds ord vender aldrig tomt tilbage, uanset hvilken form det bliver formidlet i.

Horisont; Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng. Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Ekspert Hjælp i troskriser

På Kristeligt Dagblads webportal www.religion.dk er der mulighed for at få ekspertsvar på spørgsmål om kristendom og andre religioner.

En af de mange forskellige eksperter, Jette Dahl, præsenterer sig som spiritualitetspræst med speciale i åndelig vejledning. En veninde til en missionærdatter, som er dybt anfægtet i sin barnetro og leder efter Gud uden at finde noget i sin søgen, beder om et råd eller et bibelvers til hjælp i den situation.

Under overskriften "Lad bibellæsningen ligge" giver Jette Dahl dette svar (24. juli): *Jeg erfarer gang på gang, at mennesker, der har den baggrund, du fortæller om, kan få det, som du fortæller om din veninde. Måske som en reaktion på det, hun netop er opdraget i – et slags oprør eller opgør. Det kan være nødvendigt for at genfinde en tro, der kommer indefra og som er helt hendes egen. Det kan tage tid. Jeg vil foreslå dig, at hun lader bibellæsningen ligge, hvor mærkeligt det end lyder, for at få ro i sindet. Slippe det, for at noget nyt kan vokse frem i hende. Jeg tror, det kommer.*

I den tilhørende debat fortæller en kvinde på 38 år om, at hun som teenager fik et lignende råd. Hun har ikke siden regnet Bibelen for en vej til Gud, men har med tiden fundet en vej i livet, hvor der også undertiden er plads til Gud. Han fylder ikke meget og har ikke så meget til fælles med barndommens gudsbillede – men hun lever nu et lykkeligt liv, hvor hun er nået til, at Gud først og fremmest kommer til hende i kærlighed.

Jette Dahl nævner selv, at hun gang på gang har oplevet mennesker med en missionsk baggrund havne i lignende anfægtelser. Mange flere, end vi ved om, har alvorlige troskriser tæt inde på livet – kriser, som man ikke taler om; kriser, som forpuster alt, hvad der hedder bibellæsning, prædikener og kristne fællesskaber. Og der gives ikke noget standardsvar til dem. Heller ikke: Sæt dig ned og læs i Bibelen!

Men et svar bliver vi nødt til at give. Og et lyttende øre bliver vi nødt til at have. Ellers vil tidens forstående og tiltalende spiritualitet komme til at sige det hele og lede ind i en pseudofrigjort kristendom, der viger udenom Guds prøvelser og skyr enhver jakobs kamp: "Giv slip på Bibelen

– jeg tror, det kommer!"

Det kommer ikke. Vender vi os væk fra Gud, får vi nok fred, men det er det gudløse menneskes fred; det er gamle Adam, som har jaget sin modstander af banen og mageligt læner sig tilbage på sin trone i hjertet.

Men hvordan hjælper vi? Og hvordan får vi selv hjælp?

I hvert fald må troskriserne ikke være tabu hos os. Vi må ikke vige uden om anfægtelserne med fængende mødeformer, der fjerner forargelsens kerne. Prædikanterne må turde tage de tekster frem i Bibelen, som handler om netop tvivlen på Gud og modstanden mod ham. Det vil åbne for ærlige og frugtbare samtaler mellem kristne brødre og søstre. Og ikke mindst vil det give Helligånden – den sande ekspert i troskriser – mulighed for at komme til orde og gøre sin gerning.

Gud er større end mit hjerte, og Gud er større end min forstand – derfor klynger jeg mig til ham, også når jeg ikke finder et sennepsfrø af tro indeni. Rosenius siger i sin vejledning til fred: "Ønsker du at blive frelst alene ved nåden i Kristus, da er du allerede frelst, hvad enten du tror det eller ej."

Menneskelig magtesløshed; Det er den vigtigste erkendelse og erfaring, en kristen kan nå til.

Magtesløshed

"Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed", lød Herrens ord til Paulus. Og de samme ord lød som et pulsslag gennem forkyndelsen på Ung Uge på Virksund Bibelcamping i uge 30. I en tid, hvor religiøsitet helst skal være præget af åndelige oplevelser eller fred og balance, og i en tid, hvor prædikant og mødeform langt ind i vores egne kredse og vores eget hjerte tynges af forventningen om at honorere disse krav, kan et sundere fokus næppe tænkes. Mødelederen bad om, at prædikanten måtte blive gjort 100% magtesløs – for det var Guds kraft, der skulle virke, ikke menneskelig retorik. Og forkyndelsen rummede gennem hele ugen et kald til at leve livet efter loven, tage korset op og gå i Jesu fodspor – en forkyndelse af Guds vilje som i sin knivskarpe radikalitet var andet og mere end udfordrende livsvejledning: Den viste hen til Jesu kors som den eneste redningsplanke at klynge sig til; Gud selv som den eneste mulighed for frelse.

Jeg tror, at erkendelsen af menneskelig magtesløshed – og Guds kraft midt i den – er den vigtigste erkendelse og erfaring, en kristen kan nå til. Hvor utiltalende og

nedbrydende det end kan lyde. Det gælder i forhold til frelsen – det var det livgivende omkvæd i al forkyndelsen i uge 30. Men det gælder på alle områder af en kristens liv. Alt får vi skænket af Guds hånd, og intet kan vi klynge os til i os selv. Marius Jørgensen skriver om magtesløshed i bøn:

Al vor tro til, at vi kan bede, må dø, inden vi kan få lært at bede. For det er bare dem, der ikke kan bede – dem, der som Paulus kender sin afmagt i bønner – bare dem kan Ånden komme til hjælp. – Her er vi inde ved en af bønnens forunderligste hemmeligheder: Der bliver i virkeligheden ikke andre, der kan bede, end dem, der ved med sig selv, at de ikke formår det. De, der tror, de kan bede, har ikke fået selvstarteren slidt op endnu, og deres bøn er derfor ikke bøn i Ånd og sandhed, men bare i sjæl og selvforblindelse – ganske enkelt fordi de ikke lader Ånden komme dem til hjælp, og så kan han ikke komme til, fordi de kan noget selv endnu. Kun til de magtesløse bedere kommer Ånden og hjælper dem, – og da kan de bede. (Bønner og Helligånden, s. 18)

Og D. A. Carson skriver om magtesløshed i menighedslivet: *Verden elsker magt og prestige; det er*

derfor meget sigende, at Gud åbenbarer sig på korset i æreløs magtesløshed – og alligevel udvirker den "magtesløshed" Guds forunderlige frelsesplan og viser sig således stærkere end hele verdens "styrke." Verden sukker efter stærke ledere, men ledere i menigheden må først og fremmest være tjenere af Herren Kristus. Verden fremviser sine helte og guruer; de kristne ved, at Gud elsker at udvælge sig de svage og de ydmyge og de foragtede – dem der ikke er noget – så at ingen kan rose sig overfor ham. Verden forsøger at imponere med sin retorik og sofistikerethed, idet den foretrækker form frem for indhold. Jesu Kristi apostle skatter sandhed frem for stil og afviser enhver form, der – om end den er attraktiv, ja interessant – bringer evangeliets centrale plads i fare. (Med korset i fokus, s. 83)

"Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed" – overfladisk hørt kan det ord blive et skalkeskjul for dovenskab og passivitet. Forklaret af Helligånden bliver det et ord til liv og glæde i Herren.

HHH

Manglende bibelglæde; Uden regelmæssig bibellæsning og -studium vil vi få et forkvaklet teoretisk forhold til Bibelen.

Danske præster vil af med Djævelen

I Kristeligt Dagblad den 26. juli kunne man læse i en artikel af Thorsten Asbjørn Lauritsen, at en række sognepræster nu gør op med kirkens gamle lære om Djævelen, da den ikke appellerer til moderne mennesker. Her kunne man bl.a. læse følgende:

Nu er tiden kommet til at afskaffe det kristne dogme om Djævelen forstået som en selvstændig, ond magt med egen vilje. Det mener flere folkekirkepræster, og dermed markerer de en fortsættelse af det dogmeangreb, som teologer, præster og biskopper i de senere år har rettet mod det kristne kernestof.

Tidligere biskop Jan Lindhardt gjorde op med Helvedet, teologiprofessor Svend Andersens lagde afstand til dommedag og Jesu fysiske opstandelse, og sognepræst Kaj Mogensen har forkastet ideen om, at alle mennesker enten frelses eller fortabes.

– Gud og Djævelen som to selvstændige magter, der kæmper mod hinanden, hører til i en tid, hvor man tænkte i dualismer, hvor magten var stærkt hierarkisk, og

mennesket var en lille afmægtig størrelse, forklarer Lars Højland, sognepræst i Brennerup og Indslev Kirke på Fyn.

Han har netop nu studieorlov, hvor han forsøger at formulere en ny dogmatik, der stemmer overens med det at være moderne menneske og præst.

– Alle kender til, at livet kan være himmelsk eller et helvede, men som moderne menneske kan jeg ikke finde mening i Djævelen som en selvstændig magt, der løber rundt og frister os, uddyber Lars Højland. I stedet taler han om angst og ondskab som alment menneskelige fænomener i verdenen.

Tilsvarende mener præstevikar i Rønninge på Fyn, Nanne Mølhave, der har skrevet teologisk speciale om kristendommens opfattelse af det onde, at den personificerede djævels dage er talte.

– I dag er det langt mere begribeligt at tale om ondskab og lidelse frem for om Djævelen, siger Nanne Mølhave.

Egentlig taler disse udsagn for sig selv. Vores udfordring er så, hvis vi vil bevare os selv i tillid til Guds ufejlbarlige ord, at vi ikke bare med ord holder fast ved Skriften. Selv om vi ikke bliver frelst ved bibellæsning, må vi samtidig sige, at uden regel-

mæssig bibellæsning og -studium vil vi få et forkvaklet teoretisk forhold til Bibelen. Vi vil ved uregelmæssig bibellæsning nemt få et syn på Skriften som antikveret; vi får kun øje på afstanden mellem bibelens tid og vores tid, sådan som vi ser i det ovenstående. Det giver bibel-lede, og bibelstudium bliver kedeligt.

Det, som det regelmæssige bibelstudium bl.a. vil skænke os, er at Bibelen, dens persongalleri og problemstillinger begynder at blive levende for os. Vi vil få disse ahaoplevelser, hvor jeg undrende må stå tilbage og sige, hvor aktuelle og evigt-gyldige problemstillinger Bibelens personer stod i. Da er broen over de 2000 år etableret. Afstanden mellem Jesus og Jeremias, og så mig, er ikke længere det, der fylder.

Tænk, hvis vi kan formidle en bibelglæde, ja, bibelbegejstring, til vore børn og vore forsamlinger. Så er der også noget at holde fast i på den onde dag, hvor fristelserne og anfægtelserne vælter ind over os.

ADK

Guds ord som det store hovedvirkemiddel

AF ØIVIND ANDERSEN. OVERSAT AF ANNLISE LARSEN

.....

Guds ånds gerning hænger altid nøje sammen med Ordet. Hvis Guds ånd selv har overbevist forkynderen gennem Ordet vil det, han bærer frem lykkes, fordi det er givet ham af Gud.

Fra tid til anden er der fremkommet retninger som mere eller mindre løsriver Åndens gerning fra Ordet. Det kalder vi spiritualitet. De hævder, at Guds ånd virker *umiddelbart*, uden Ordets formidling. I vores tid møder vi et stærkt spiritualistisk indslag hos pinsevennerne. Spiritualismen møder vi også i Oxford-bevægelsens lære om "stille timer". Også hos kvækerne er den udpræget.

I det hele taget er der en stærk tendens i spiritualistisk retning i vores tid. Det er som om "det ligger i luften" at vente på umiddelbare oplevelser fra Gud.

Det er farligt, ligegyldigt i hvilken form det kommer. Det kan være på sin plads i denne forbindelse at huske på Luthers ord: "Det er et kendetegn på falske profeter, at de taler til følelserne umiddelbart, og ikke gennem Guds ord". At søge oplevelser fra Gud og at forkynde oplevelser fra Gud isoleret fra Guds ord er at blive prisgivet sit eget bedrageriske hjertes underfundighed eller falske profeters forførende virkning.

Ordets skjulte virkning; Gud taler umiddelbart til sjælen gennem Ordet, selv om du ikke i øjeblikket læser eller hører det.

Dermed skal ikke være sagt, at Gud ikke kan tale umiddelbart til et menneskes hjerte. Det gør han ofte. For eksempel sker det, at et søgende menneske pludselig ser frelsen helt klart uden at høre eller læse Ordet. Det sker også ofte, at Gud minder en kristen om noget bestemt, selv om det ikke er Ordet, der formidler det. Men her må vi være klar over to ting. For det første: Meget ofte kan det ord, som man har læst eller hørt, ligge i underbevidstheden. Pludselig kan det dukke op og kaste sit lys ind i sjælen. Da du læste eller hørte det, berørte det dig ikke, men det lå hos dig i underbevidstheden, og Helligånden brugte det en dag, og pludselig blev det levende og forståeligt. Det er det, der sker, når en vakt og fortvivlet samvittighed pludselig får øje på frelsen. Sådanne oplevelser har en kristen ofte. Gud taler da umiddelbart til sjælen gennem Ordet, selv om du ikke i øjeblikket læser eller hører det. Det er slet og ret ikke andet end Ordets skjulte virkning i hjertet, som Jesus taler om i lignelsen om sæden, som spirer og vokser, mens bonden spiser, sover og står op, jævnfør Markusevangeliet 4,26-29. "Af sig selv giver jorden afgrøde, først strå, så aks, så fuld kerne i akset". Det er det vidunderlige ved at bruge Guds ord, at det har den største virkning – ikke altid i det øjeblik du hører eller læser det, men det går ind i sjælen, og bliver en virksom kraft. (Det bør give os frimodighed i vores brug af Ordet i de tider, hvor vi synes, at "vi får for lidt ud af det")

For det andet. Det genfødte sind hos en kristen er efter sit væsen lydigt mod Gud. Derfor kan Gud på alle måder lede og påvirke en kristen umiddelbart gennem dette sind. Gennem det nye sind står en kristen i umiddelbar forbindelse med Gud. Han er Guds barn, og forstår alt. Derfor ville det være en stor synd at hævde, at Gud ikke kan lede en kristen ved umiddelbar tale til hans hjerte. Ud fra sit nye sind er han indstillet på at gøre Guds gerninger, og

har en rigtig grundindstilling til, hvad der er rigtigt og forkert. Derfor kan Gud ved sin ånd minde ham om helt konkrete ting, som han ønsker den kristne skal gøre: besøge syge, give til de fattige, give til Guds rige, hvad han skal sige og svare ved forskellige anledninger, hvilket standpunkt han skal tage i forskellige spørgsmål osv. I alle disse enkelte tilfælde, hvor den troende mærker en påmindelse fra Herren, behøver det ikke være bestemte bibelvers, som Gud minder om. Den troende bliver ledt ved at han kender Gud, og ved, at han skal gøre det og det, eller hvad han skal holde sig fra at gøre. Alligevel ved vi, at denne ledelse bliver virksom netop fordi – og kun fordi – han har lært Gud at kende gennem Ordet.

I begge disse tilfælde taler Gud umiddelbart til sjælen. Men alligevel er denne tale direkte og indirekte formidlet af Ordet. Uden Ordets indvirkning på hjertet, ville Gud ikke kunne tale umiddelbart til sjælen.

For det tredje kan det forekomme, at Gud kan lede de ydre tilskikkelser i et menneskes liv sådan, at han taler umiddelbart til et menneskes hjerte: Modgang, lidelser, nød, store og uovervindelige vanskeligheder bruger Gud for eksempel ofte for at tale til uomvendte menneskers hjerte. De begynder instinktivt at forstå, at Gud vil dem noget, og at de ikke uden videre kan ignorere ham.

Der mangler således ikke eksempler på, at Gud i og for sig kan tale til et menneskes hjerte.

Når vi alligevel advarer mod spiritualismens fare, er det ikke for at protestere mod den kendsgerning, at Gud kan tale umiddelbart til et menneskes hjerte. Det ville være synd at gøre det. Og det ville gøre os til åndelige "træmænd", dvs. stivnede og uåndelige skønelæggende personer, som nægter at se Guds ledelse i det ➤

Om Guds ord; Det er forbindelsesmidlet mellem Gud og mennesker.

daglige livs konkrete oplevelser.

Det, der er vores interesse her, er at advare mod at søge oplevelser, der er *isoleret* fra Guds ord, på en måde, der gør os til offer for vores eget bedrageriske hjerte og djævelens efterligninger af kristendom. Vi må være klar over, at Gud møder os mennesker i et bestemt ord: Åbenbaringsordet. Den hellige skrift.

Til dette ord – og kun til det – er *frelsen* knyttet. Gud handler og arbejder med menneskers frelse gennem dette ord. Og derfor er *det* – alene – forkynderens store hovedvirkemiddel. Uden det gives ingen kristelig forkyndelse.

Mere lys over det får vi ved ganske enkelt at spørge: *Hvad er Guds ord?*

For det første er det ordet *om* Gud. Gud kan hverken kendes eller erkendes udenom Ordet, fordi det er i *det*, han har givet sig til kende. Alt, hvad et menneske kan vide om Gud, hvad han kræver, hvad han giver, hvordan han frelser, hvad han vil, kort sagt alt om Gud og gudsfrygt (kristendom) må et menneske vide ud fra Ordet.

Men alligevel er dermed ikke sagt, hvad det vigtigste ved Guds ord er. Guds ord er mere end tale *om* Gud. Det er *Guds egen tale* om sig selv. Derfor er Ordet Guds *selvåbenbaring*. Det vil sige: I Ordet lærer vi ikke kun *om* ham og det, der hører ham til, men vi *møder ham*, eller rettere: *Han møder os*. Ordet forkynder ikke kun *om* Kristus, men det giver os Kristus. Det forkynder ikke alene *om* frelsen, men det *giver* os frelsen.

Ordet er forbindelsesmidlet mellem Gud og mennesker, det er svaret på spørgsmålet om, hvad Guds ord er. Der opstår et umiddelbart forhold mellem Gud og os gennem Ordet. I Ordet taler Gud personligt til os. Han bliver virksom i os gennem det. Han handler med os, arbejder med os, frelser os gennem det. Kristus bor, lever og virker i os gennem Ordet. Han er Ordet (Joh 1,1).

Derfor kalder Ordet sig selv for Guds sæd, Guds levende og blivende ord (1 Pet 1,23. Jf. Jak 1,18 og 2 Pet 1,4). Jesus siger: "De ord, jeg har talt til jer er ånd og liv" (Joh 6,63). Ordet vidner ikke kun om Ånden og livet. Det er ånd og liv. Den, der griber og tilegner sig Ordet, griber og tilegner sig Gud selv i hans frelsesåbenbaring.

Heraf udspringer forkynderens forhold til Ordet. Fordi Ordet er Guds virkemiddel, bliver det også forkynderens virkemiddel. I samme grad som Ordet virker i forkyndelsen, er det også Gud, der virker i forkyndelsen. Og omvendt.

Det kommer helt an på, hvordan forkynderen bruger Ordet, eller for at sige det helt nøjagtigt: hvordan Ordet får lov til at bruge forkynderen!

Den kristne forkyndelse holder sig til Ordet. Går man uden om det, er det ikke kristen forkyndelse.

I Markusevangeliet 4,21-25 læser vi et grundlæggende ord om dette fra Herren selv. I korthed går det ud på, at det, som Herren åbenbarer i de troendes hjerter, er de forpligtede på at give videre. Han bruger billedet om lyset og lysestagen. Lyset er Guds tale. Lysestagen er et billede på dem, der bærer Ordet frem. Grundlæggende er det apostlene, dette ord handler om; de skal formidle Guds ord til menneskeslægten (jf. Hebr 2,3). Men det gælder for alle, som Gud har åbenbaret sig for, alle troende, specielt dem, der har en forkynderopgave. Herrens åbenbaring er til alle tider knyttet til det ord, *han* har givet os gennem apostlene. Guds menighed er bygget op på den grundvold, apostlene og profeterne lagde.

Der, hvor Ordet får lov at virke, virker Gud også. Det har vi i Skriften fået et ejendommeligt udtryk for, ved at den, der formidler Guds ord ligefrem kaldes *gud* for dem, han taler til. Moses kaldes gud for Farao og Aron (2 Mos 4,16 og 7,1). Det er udtryk for, at han – ved at Gud talte til ham, og han førte denne tale videre til dem

Guds ords eneste formål; At frelse mennesker.

– faktisk blev Guds stedfortræder for dem. Netop dette siger NT om enhver, der forkynder Guds ord. Han taler i *Kristi sted* for dem, han taler evangeliets ord til (2 Kor 5,20).

Stærkere kan der ikke tales om en forkynders kald. Og stærkere kan det heller ikke udtrykkes, hvad der er forkynderens egentlige virkemiddel.

I samme grad som Ordet får lov til at virke i vores forkyndelse, i samme grad kommer Gud selv til at møde mennesker gennem os og handle med dem.

Guds ord er og bliver forkynderens virkemiddel!

Dette er et ord til alvorlig selvransagelse for enhver, som har modtaget et kald til at være forkynder. Vi tvinges jo til at spørge os selv: Er det *Ordet*, jeg forkynder? Eller er det noget helt andet? Denne selvransagelse må en forkynder aldrig gøre sig færdig med!

Men hør her. Det er en stor trøst for dem, der tager kaldet alvorligt, at det ikke er evner eller duelighed eller anstrengelser, det kommer an på. Kun dette ene: At kunne høre med sit eget hjerte, og formidle Herrens egen tale. Enhver oprigtig forkynder vil altid føle, at det, han er kaldet til, er han komplet uduelig til. Enhver forkynder ved, at han har fået en helt umulig opgave set med menneskers øjne. Hele tiden lever spørgsmålet i ham: "Hvem er vel duelig til dette?" Da svarer Herren enkelt og mildt: "Nok er du uduelig, men jeg har givet dig mit eget ord at gå med, det er dit virkemiddel. Brug det, så vil din gerning lykkes, og du opfylder dit kald". Det er netop skrøbelige mennesker Gud kan bruge, for de, der ser, at de er udelige, har netop brug for Ordet, der vil gøre dem duelige.

Vi har set på Ordet som forkynderens egentlige virkemiddel. Det kan have sin betydning også at afslutte denne artikel med at sige lidt om, *hvordan* Ordet virker.

Rent principielt gives der kun et svar på spørgsmålet om, hvad Ordet virker, nemlig: *frelse*. "Frelse" opfatter vi i bred forstand, som det er brugt i apostlen Paulus' breve: Alt, hvad et menneske trænger til – fra omvendelse til det at leve som en kristen fra dag til dag, indtil han står frelst for Guds dom. (Vedr. brugen af ordet frelse se fx Rom 1,16; 13,11. 1 Tess 5,8-9).

NT regner ikke et menneske for frelst før det endegyldigt er frikendt for Guds dom. Alligevel er det fuldt ud bibelsk at kalde et omvendt menneske for "frelst", sådan som vi gør det i det kristne sprog. For den troende *ejer* allerede her det, der *bekræftes og virkeliggøres* i Guds endelige dom (Jf. Joh 6,37-40; 5,24). Vi skal blot være klar over, at selv om vi ejer det, så er målet dog ikke nået, før vi i dommen har fået den fulde virkeliggørelse af det, vi ejer. Vi er frelst for at *blive* frelst (Jf. 1 Pet 1,5-9).

Guds ord har aldrig foreløbige mål, som for eksempel kun at give hjælp i timelig nød, vejlede og hjælpe os i vores jordiske anliggender (fx i valg af ægtefælle), endsige at målet skulle være at underholde os, gøre det godt og rart for os her i verden osv. Guds ord har et *eneste* mål: sjælens frelse. Vel er det samtidig sådan, at Guds ord også hjælper i timelig nød, giver vejledning og lys også over vores jordiske liv osv. Men når Ordet gør det, er det også med sigte på sjælenes frelse. Når timelig hjælp og vejledning ikke kan tjene dette formål, lader Ordet os hellere være uden hjælp og vejledning. Gud hverken kan eller vil fremme foreløbige mål. Endemålet er og bliver sjælens frelse (Jf. 1 Pet 1,9). Og enhver forkyndelse, som ikke har det samme formål, enten der tales om timelige eller åndelige ting, er ikke kristen forkyndelse.

I overensstemmelse med dette har da Guds ord det eneste store formål: at frelse mennesker. Alt, hvad Ordet virker, går ud på det.

En *fordømmende* og *dødende* virkning og en *livgivende* og *leven-* >

Øivind Andersen. 1905 - 1994,
Cand.theol. Lærer og rektor ved
Fjellhaug Skoler ca. 1930 - 1975.

degørende virkning er den dobbelte virkning af Ordet. Lige fra begyndelsen er Guds ord *lov og evangelium*.

Særligt lærerig og instruktiv er den første prædiken, som blev holdt for faldne syndere på jorden: Guds egen tale ved syndefaldet (1 Mos 3,9-15ff). Herren begynder her med at afsløre og dømme (v.9-13). Han fratager menneskene enhver undskyldning og stopper deres mund til. Men så fortsætter han med at forkynde frelse (v.14-15). Og vi ser, at fra det øjeblik levede Adam og Eva som de første troende mennesker på jorden (jf. 4,1): da Eva fik sin første-fødte, troede hun i begyndelsen, at han var den, Gud havde lovet at sende. Adam og Eva blev frelst ved denne tro.

Guds ord *skal* have denne dobbelte virkning. Loven *skal* døde og fordømme det naturlige menneske. Det er dens mål. Guds ord siger lige ud, at den har en dødens og *fordømmelsens* tjeneste (Se 2 Kor 3,7 og 9. Jf. Rom 3,19-20; 5,21; 7,7-12). (At loven også har en anden opgave, nemlig i de troendes liv, skal vi ikke komme ind på her). *Evangeliet* – og kun det – er det, som kan levendegøre og *frelse* mennesket i egentlig forstand. Med evangeliet menes ordet om

Jesus og hans stedfortrædende gerning.

Derfor er det ikke rigtigt at sige, at alt i Guds ord kan frelse mennesker (Gal 3,21).

Loven kan ikke frelse nogen. Evangeliet er en Guds kraft til frelse (Rom 1,16). Alligevel er også loven givet for vores frelses skyld, jævnfør Galaterbrevet 3,22: "Men Skriften har indesluttet alt under synd, for at løftet ved tro på Jesus Kristus kunne gives dem, som tror ...". Hvorfor? "... for at løftet ved tro på Jesus Kristus kunne gives dem, som tror." (Jf. også Rom 5,20). Også for loven er det store hovedformål sjælens frelse. Loven er blevet dødens og fordømmelsens tjeneste for *evangeliets skyld*, for at evangeliet skal høres og modtages og have den levendegørende virkning. Det er i evangeliet Jesus meddeler sig levende og personligt til os – ikke i loven. Når Gud møder os i loven, knuser og fordømmer han os. Når han møder os i evangeliet, frigør og levendegør han os og meddeler sig personligt til os.

Artiklen er oprindeligt bragt i Fast Grunn nr. 3/62

Nyere danske bibeloversættelser

AF HENRIK WEST

.....

Mens vi i en tidligere artikel har gennemgået nogle grundprincipper for bibeloversættelse, skal vi nu i lyset af dette se nærmere på nogle nyere danske oversættelser, særligt den senest autoriserede.

Historisk overblik

Frem til 1931 havde vi i Danmark en bibeloversættelse, hvis aner gik mere end 300 år tilbage. Det var nemlig stadigvæk Hans Poulsen Resens oversættelse fra 1607, som lå til grund. Dette var den første danske udgave af Bibelen, som var oversat direkte fra grundteksterne, idet reformationstidens danske oversættelser var oversat fra Luthers tyske oversættelse. Resens oversættelse blev sprogligt revideret flere gange, senest i 1871 (GT) og 1907 (NT).

Da man i 1920'erne begyndte at arbejde på en ny oversættelse af Bibelen, var ønsket at få en helt ny, selvstændig oversættelse af grundteksten. Derfor kom oversættelsen af GT fra 1931 på mange måder til at markere et brud i dansk oversættelsestradition. Mange steder, særligt i de poetiske afsnit, er oversættelsen forholdsvis fri, og den rummer tydelige spor af sin samtids bibelkritiske teologi. Oversættelsen af NT fra 1948 lider ikke i samme grad under disse skavanker, men også den er et selvstændigt værk.

I 1970'erne begyndte ønsket om en ny oversættelse, særligt af GT, igen at blive påtrængende. Derfor blev der på ny nedsat oversættelseskommisioner, for GTs vedkommende i 1975 og for NTs i 1984. Endnu engang valgte man at begynde helt forfra. Dette skyldtes ikke mindst udviklingen inden for den kritiske teologis >

Karakteristisk; De nyere oversættelser udviser større åbenhed for at omskrive til mere gængs dansk sprog og stil.

syn på GT. Arbejdet mandede ud i, at Det Danske Bibelselskab i 1992 kunne udsende en ny, autoriseret oversættelse af hele Bibelen (D092).

Ventetiden, som nok i manges øjne var for lang, betød, at der i mellemtiden fremkom andre oversættelser, først og fremmest Anna Sophie og Paul Seidelins oversættelse af NT (1974) og *Ny Testamente på hverdagsdansk* (1985, senere udvidet med GT). Der er imidlertid en lang tradition for private bibeloversættelser i Danmark, så dette markerer egentlig ikke noget nyt. *Bibelen på hverdagsdansk* er siden hen udkommet i nye, reviderede udgaver, senest i 2007. Kort tid efter udkom Bibelselskabets *Den Nye Aftale*, som heller ikke er autoriseret. Vi vender tilbage til de to sidstnævnte oversættelser senere i artiklen.

Hovedtendenser

De mest afgørende forskelle mellem den gamle oversættelsestradition og de autoriserede oversættelser fra 1931/48 og 1992 kan samles i fire hovedpunkter:

1. For det første er sproget blevet fornyet, idet man har afskaffet ord, bøjningsformer og stavemåder, som ikke længere var i brug. Som eksempler kan nævnes, at man med 1948-udgaven, afskaffede man verbernes flertalsformer (*I ere* → *I er*, *de bleve* → *de blev* osv.) og at man i 1992-udgaven erstattede *thi* og *vorde* med *for* og *blive*. Denne tendens er helt i overensstemmelse med tidligere praksis, hvor man for eksempel i 1907 foretog følgende ændringer: *overantvorde* → *overgive*, *Øienskalk* → *Hykler*, *hudflettende* → *piskede* osv. Når det gælder D092, må man dog konstatere, at mens man på den ene side har afskaffet visse ord, så har man ikke holdt sig tilbage for at indføre andre ord, som nok af de fleste opleves som forældede. Som eksempler fra NT kan

nævnes: *befængt*, *fortrykt*, *frasagn*, *ildhu*, *opsætsighed*, *renfærdig*, *tøjlesløshed*, *udæske*. Ingen af disse ord fandtes i 1907- og 1948-udgaverne af NT! Og ord som *nid*, *kiv* og *åsyn*, der ellers stort set er afskaffet i D092, findes fortsat nogle få steder. Endelig har man indført nogle fremmedord, fx *testator* og *dysenteri*, som kun forstås af de færreste. På dette punkt er D092 med andre ord temmelig inkonsekvent.

2. For det andet: Mens man i de ældre oversættelser lagde stor vægt på princippet om konkordans¹ – og derfor var meget tilbageholdende med at omskrive grundtekstens udtryk, ordstilling og sætningskonstruktion – så er det karakteristisk for de nyere oversættelser, at man i stadigt stigende grad slækker på dette princip og udviser større åbenhed for at omskrive til mere gængs dansk sprog og stil. Dette har betydet, at vi er sluppet af med et tungt og knudret sprog med lange sætninger og mærkelige konstruktioner. Denne udvikling er ikke i sig selv negativ, for det afgørende er ikke, om sætningerne er korte eller lange, om ordstillingen er knudret eller ligefrem, men derimod at oversættelsen gengiver grundtekstens mening nøjagtigt. Desværre må det samtidig konstateres, at de nyere oversættelser i stadigt stigende grad – under dække af at anvende idiomatisk metode² – omskriver grundtekstens ord og udtryk på en måde, så tekstens mening ikke længere kommer klart frem, men tværtimod tilsløres eller går helt tabt. I andre tilfælde har man indsnævret betydningen for at gøre teksten mere forståelig, men prisen er, at tekstens betydningsfylde mistes. Endelig har man også slækket så meget på konkordanskravet, at det er blevet stadig sværere at læse Bibelen på tværs, for selv bibelske hovedord bliver ikke længere konsekvent oversat ens.

3. For det tredje er det kendetegnende, at man opgiver flere og flere af de gamle bibelske hovedord. Denne tendens kommer til

Konstatering; Udviklingen i det seneste århundrede er gået i retning af teologisk mere og mere uklare oversættelser.

udtryk i D092 ved at fx ordene *nidkærhed*, *miskundhed*, *rose sig af* og *retfærdiggøre*³ er opgivet helt, og brugen af ordene *kød*, *sjæl*, *hjerter* og *vandre* er stærkt begrænset. Hvor man tidligere kunne læse om Guds *miskundhed* eller *nåde*, tales der derfor nu om hans *godhed*, *troskab* eller *trofasthed*. Og hvor vi tidligere hørte om hans *nidkærhed*, møder vi nu det rent ud sagt blasfemiske, at oversætterne omtaler hans *lidenskabelighed* eller *skinsyge* – ord som andre steder i Bibelen bruges om syndige egenskaber hos mennesker. Højest besynderligt er det, at mens man i NT har bevarer ordet *salig*, er det i GT erstattet med *lykkelig*. Denne udvikling betegner et brud på oversættelsestraditionen, som set fra et kirkeligt synspunkt er særdeles uheldigt og beklageligt. Resultatet er nemlig, at de bibelske hovedord mister deres betydningsfylde, og at afstanden mellem den aktuelle bibeloversættelse og kirkens tradition bliver unødvendigt stor.

4. For det fjerde: De gamle oversættelser var, på trods af et i vore øjne tungt og knudret sprog, kendetegnet ved stor nøjagtighed og pålidelighed samt ikke mindst *indre teologisk sammenhæng*. I modsætning til dette må det konstateres, at udviklingen i det seneste århundrede er gået i retning af teologisk mere og mere uklare oversættelser. Denne udvikling hænger nøje sammen med, at de teologer, som har stået bag oversættelserne, i stadigt stigende grad har haft en bibelkritisk og religionshistorisk tilgang til Bibelen, samt at teologisk ukyndige sprogfolk har fået stadigt større indflydelse. At Bibelselskabet bekender sig til den historisk-kritiske teologi fremgår af både D092, *Den Nye Aftale* og selskabets hjemmeside.

Hele denne udvikling har betydet, at det er blevet stadigt sværere for folk, som har en klassisk kristendomsforståelse, at tage imod de nye oversættelser med udelt glæde.

Oversættelsen fra 1992

I årene forud for autorisationen af D092 blev der udsendt såkaldte *prøveoversættelser* af GT og NT. Eftersom disse var udtryk for et markant brud med dansk oversættelsestradition, både sprogligt og teologisk, tog man fra MF og DBIs side initiativ til et omfattende arbejde med minutiøst at gennemgå disse oversættelser, så man kunne give en solidt baseret faglig respons til revisionskomitéen. Man havde nemlig indset, at hvis den nye oversættelse skulle kunne tages imod og bruges med glæde i alle kirkelige kredse, så måtte der ske væsentlige ændringer. Kritikken blev til en vis grad imødekommet, og højrefløjen blev repræsenteret i den komité, som skulle stå for den endelige redigering.

Spørgsmålet er imidlertid, hvordan D092 rent faktisk endte med at blive. Ved udgivelsen var det generelle indtryk tilsyneladende, at oversættelsen var blevet meget bedre: Man havde jo fået folk med i revisionsarbejdet, og der var blevet lyttet til kritikken. Selvom der fortsat blev ytret kritik mod visse enkeltsteder i oversættelsen, så var den generelle modtagelse meget positiv. I løbet af de godt 15 år, som nu er gået, er der dog flere, som har bemærket oversættelsens svage sider. Sagen er nemlig, at selvom meget blev ændret og mange af de værste udskejelser opgivet, så var det i virkeligheden kun få steder, hvor resultatet blev virkelig godt. Mange steder har man intet ændret, og endnu flere steder er resultatet blevet en blot lidt mindre dårlig oversættelse. Oversættelsen bærer derfor i høj grad præg af at være blevet til som et kompromis mellem dybest set uforenelige standpunkter.

Det siger sig selv, at pladsen her ikke tillader nogen tilbundsående undersøgelse af D092, men alligevel må nogle konkrete eksempler drages frem. Det skal understreges, at disse eksempler >

er valgt for at vise nogle af de punkter, hvor D092 generelt står svagt: Messias-profetier i GT, syndsforståelsen, læren om Kristi sande guddom, lov og evangelium, og frelsesforståelsen.

Job 14,4: "Hvem kan gøre det urene rent? Ikke én!" Her er et af skriftbelæggene for arvesyndslæren blevet tilsløret. Gl. overs.: "Ja, kunne der komme en ren af en uren? Nej, end ikke én!"

Sl 2,11-12a: Med megen klippen og klistren i den hebraiske tekst, er det lykkedes oversætterne at fjerne Guds Søn fra denne salme. Resultatet er mildest talt ikke imponerende! Der bør oversættes, som noterne anviser: "Tjen Herren i frygt! Fryd jer med bæven! Kys Sønnen, at han ikke vredes og I forgår!"

Sl 110,3: "... på hellige bjerge har jeg født dig." Denne oversættelse kræver flere indgreb i den hebraiske tekst og er et resultat af, at man har ladet religionshistoriske teorier være styrende for oversættelsen. En direkte oversættelse må foretrækkes: "i hellig klædning kommer din ungdom til dig".

Sl 135,5: "... vor Herre er den største af alle guder." Med denne oversættelse har man reduceret Herren fra at være den eneste Gud til at være én blandt mange. Der bør oversættes: "... større end alle guder" eller "... over alle guder".

Ordspr 8,22-23: "Som begyndelsen på sine handlinger skabte Herren mig, som det første af sine værker dengang. Fra evighed er jeg dannet, fra begyndelsen, før jorden blev til." Er Kristus blot Guds første og højeste skabning, eller var han til, før alt blev skabt? Denne oversættelse hævder det første, mens for eksempel

1871-oversættelsen lyder: "Herren ejede mig som sin vejs begyndelse, forud for sine gerninger, fra fordums tid. Fra evighed er jeg indsat, fra det første af, før jorden var."

Præd 3,11: "... han har også lagt menneskene verdens gang på sinde." Ja, det ved de fleste vist – men teksten taler egentlig også om noget helt andet: "... også evigheden har han lagt i deres hjerte."

Es 7,14: "Men Herren vil selv give jer et tegn: Se, den unge kvinde skal blive med barn og føde en søn, og hun skal give ham navnet Immanuel." Her er en af de centrale Messias-profetier (jf. Matt 1,23) gjort meningsløs, uden at der sprogligt set er nogen som helst grund til det. Tidligere hørte vi om "jomfruen", som bliver "frugtsommelig".

Mika 5,1: (Om herskeren fra Betlehem:) "... hans udspring er i fortiden, i ældgamle dage." Her har man tilsløret en af GTs profetier om Messias' evige guddom (sml. Matt 2,6). Gammel oversættelse: "... hans udspring er fra fordum, fra evigheds dage."

Hab 2,4: "... den retfærdige skal leve i tro." I prøveoversættelsen stod der: "... i trofasthed". Tidligere oversættelser havde derimod: "... ved sin tro." Vi ser her, hvordan et skriftsted, som spiller en central rolle i Paulus' undervisning om retfærdiggørelsen (sml. Rom 1,17. Gal 3,11), er blevet offer for et kompromis, som har taget al kraft ud af teksten og tilsløret sammenhængen mellem GT og NT. Desuden er grundtekstens "sin" fjernet.

Matt 3,8: "Så bær da den frugt, som omvendelsen kræver." Ordet

Mit spørgsmål; Kan vi som bibeltro være tjent med at have en bibeloversættelse, der er så præget af uholdbare kompromisser, som DO92 er?

"kræver" er uheldigt, da det trækker udsagnet i lovisk retning. Der bør oversættes: "... som er omvendelsen værdig," eller: "... som svarer til omvendelsen."

Joh 14,17: "... sandhedens ånd, som verden ikke kan tage imod, fordi den hverken ser eller kender den." Her ser vi, hvordan Helligånden tilsyneladende opfattes som en upersonlig kraft, idet Han omtales som en "den" og skrives med lille forbogstav. Tilsvarende i Første Korintherbrev 12,11 og mange andre steder.

Rom 3,23: "... for alle har ... mistet herligheden fra Gud." Dette er alt for svagt i forhold til grundteksten: "... og mangler Guds herlighed". Verset beskriver nemlig ikke bare en begivenhed i fortiden, men også en nutidig virkelighed, som bedst kan gengives: "... og står uden ære for Gud".

Rom 9,5: "... og fra dem [= israelitterne] er Kristus kommet som menneske – han, som er over alt og alle, Gud, være lovet til evig tid! Amen." Tegnsætning er ikke uden betydning! Her har man helt bevidst fjernet et af Skrift-belæggene for Kristi guddommelighed. Der bør oversættes: "... og fra dem er Kristus kommet efter kødet, han som er Gud over alle ting, højlovet i evighed! Amen."

Gal 3,24: "... så at loven var vores opdrager, indtil Kristus kom." Med denne oversættelse har man tvunget en rent tidsmæssig tolkning ned over teksten, som indebærer, at lovens rolle er udspillet med Kristi komme. Dette er imidlertid en særdeles uheldig indsnævring, da dette sted netop mere end antyder, at loven også har sin betydning efter Kristi komme: "... så at loven er blevet vores opdrager (el. tugtemester) til Kristus."

Gal 5,16: "I skal leve i Ånden og ikke følge kødets lyst." Med denne oversættelse får vi indtryk af, at Paulus giver en dobbelt formaning. Men i virkeligheden rummer verset en dybere sandhed, nemlig: "I skal vandre i Ånden, så vil I ikke fuldende kødets lyst." I dette vers ser vi også, hvordan oversætterne næsten konsekvent har ændret ordet "vandre" til "leve".

Ef 1,23: "[Kirken] er hans legeme, fylden af ham, der skaber hele sin fylde af alle." Sidste del af denne sætning er i god tråd med den i dag udbredte vildfarelse, at Kristus kun er opstanden, for så vidt at der er nogen, som forkynder og tror det. Oversættelsen fra 1948 må så afgjort foretrækkes: "[Kirken] er hans legeme, fyldt af ham, som giver alle al sin fylde."

Kol 1,15: (Om Kristus:) "Han er ... al skabnings førstefødte." Rent sprogligt er denne oversættelse korrekt, men da den let kan forstås sådan, at Kristus blev til som den første af Guds skabninger, må en omskrivning foretrækkes: "... førstefødt forud for (el. over) al skabningen". Kristus er nemlig ikke en del af skaberværket, men den ved hvem alt er skabt og består. Dette fremgår også tydeligt af sammenhængen.

Afslutning

En bibeloversættelse vil altid bære præg af den teologi (eller mangel på samme), som oversætterne står for, uanset om deres standpunkt er bibelkritisk eller bibeltro. Det spørgsmål, som må rejses, er, om vi som bibeltro kan være tjent med at have en bibeloversættelse, der er så præget af uholdbare kompromisser, som DO92 er. I denne sammenhæng bør det nævnes, at man i Norge og Sverige, da en tilsvarende situation opstod, ikke bare lod stå til. Efter at ➤

Henrik West f. 1979

Stud.theol.

Tidligere lærer på LMH (skoleåret 2005/06).

man i Norge fik en oversættelse i 1978, som var helt uantagelig, udarbejdede tre teologer (bl.a. C.F. Wisløff) en alternativ oversættelse, *Norsk Bibel*, som udkom på bokmål i 1988 (rev. udg. 2007) og på nynorsk i 1994. Denne oversættelse bruges også af nogle danskere, fordi de har indset DO92s svagheder. Noget lignende er sket i Sverige, hvor bibeltro kredse står bag *Svenska Folkbibeln*, som udkom i 1998, to år før den helt ubrugelige *Bibel 2000*.

For denne artikels forfatter står det efter års intensivt arbejde med de bibelske tekster mere og mere klart, at troens folk i Danmark har brug for et alternativ til DO92. Som nævnt har vi i Danmark en lang tradition for alternative, private bibeloversættelser, og for tiden er der vel flere oversættelser i brug, end der har været i mange år. Problemet er, at ingen af disse er meget bedre end DO92: *Den nye Aftale* er gennemsyret af bibelkritisk teologi, som kommer til udtryk i alvorlige problemer omkring kristologien og frelseslæren for slet ikke at tale om indledningerne. Desuden står den for et fuldstændigt brud med dansk oversættelsestradition, idet man har opgivet ord som *synd*, *nåde*, *pagt*, *hellig*, *salig*, *retfærdig*, *vidne*, *åbenbare*, *forkynde* osv. Selvom *Bibelen på hverdagsdansk* ikke har den samme bibelkritiske baggrund, så er den alligevel kendetegnet ved nogle af de samme problemer: uklarhed i kristologien og frelseslæren, opgivelse af bibelske hovedord og ikke mindst unøjagtige oversættelser.

Spørgsmålet, som bliver stående, er derfor, om ikke der er behov for endnu et alternativ: en oversættelse med tydelig forbindelse til dansk oversættelsestradition og udarbejdet af bibeltro teologer og sprogfolk med solidt kendskab til og personlig forståelse

for hele det bibelske budskab. I denne sag må vi nødvendigvis tænke langsigtet. Problemet er nemlig, at bibeloversættelse er en meget tidskrævende proces. Derfor må vi indse, at næste gang Bibelselskabet udsender en autoriseret oversættelse, så vil den med al sandsynlighed være endnu mere præget af bibelkritisk teologi end DO92. Og set i lyset af *Den nye Aftale* og det generelle syn på de gamle bibelord må man forvente, at endnu flere af disse vil forsvinde. Allerede DO92 bliver til stadighed udsat for en ganske voldsom kritik fra folk, som mener, at den er alt for påvirket af kirkens folk. Derfor er det også tvivlsomt, om der i den næste autoriserede oversættelse vil blive vist samme hensyn til kirkens højrefløj som sidste gang. Samtidig må vi regne med, at der ikke kommer til at gå 50 år, før Bibelselskabet igen barsler med en ny oversættelse. Til den tid risikerer vi at stå med en dårlig og forældet oversættelse i den ene hånd og en ny, men endnu værre, i den anden.

- 1 Princippet om konkordans går ud på, at grundtekstens ord oversættes ens, hver gang de forekommer i samme betydning (Se seriens første artikel i Budskabet 4/08).
- 2 Den idiomatiske metode går ud på, at man oversætter mening for mening, ikke bare ord for ord (Se seriens første artikel i Budskabet 4/08).
- 3 DO92 har opgivet ordet "retfærdiggøre" til fordel for flere forskellige udtryk, primært "gøre retfærdig" og "blive retfærdig". Forskellen synes måske ikke stor, men den leder i retning af en effektiv forståelse af retfærdiggørelsen. Desuden er det uheldigt, at et så vigtigt og centralt ord ikke oversættes fuldstændig ens hver gang.

Etik; I dette nummer af Budskabet introduceres en ny serie artikler med fokus på etik. Forskellige forfattere vil i dette og følgende numre behandle en række aktuelle etiske problemstillinger.

Dødsstraf

AF KURT CHRISTENSEN

.....

Der er – alt efter tid og sted – synspunkter, som man som et anstændigt menneske næsten ikke kan tillade sig at have. Til disse hører i dagens Danmark at gå ind for dødsstraf.

FNs "Universelle Erklæring om Menneskerettigheder" af 1948 afviser ganske vist ikke udtrykkeligt dødsstraf, men taler dog om menneskets iboende værdighed og i artikel 3 om at "Everyone has the right to life". Jeg har i mange år været medlem af "Amnesty International", og i den organisation ser man ikke med milde øjne på dødsstraf. Og i medierne i øvrigt bliver eksempelvis USA og Kina hyppigt revset for en alt for lemfældig omgang med dødsstraf. Og sandt at sige er billeder af mennesker, der henrettes i den elektriske stol eller ved nakkeskud med bind for øjnene,

aldeles ikke fremmende for den gode stemning i TV-stuen. Men nu er det jo ikke givet, at det, der lige her og nu anses for politisk korrekt, også dybest set er udtryk for, hvad der er sandt og ret. Det kunne jo eksempelvis være en lidt virkelighedsfjern humanisme, som lige nu fører sig frem. Derfor vil jeg så fordomsfri, som det er mig muligt – og under skyldig inddragelse af bibelsk materiale – forsøge at overveje, om dødsstraf principielt og praktisk kan være en god ting.

Dødsstraf og retsfølelse

Overraskende nok er det slet ikke så lang tid siden, vi praktiserede dødsstraf i Danmark. Dødsstraffen blev først afskaffet i 1930 og så sent som i 1978 også i den militære straffelovgivning. Men efter 2. verdenskrig blev dødsstraf en kort overgang genindført >

I efterkrigstiden; Dødsstraf blev en kort overgang genindført, så man effektivt kunne skille sig af med nogle af besættelsestidens værste landsforrædere.

– endda med tilbagevirkende kraft!! – således at man effektivt kunne skille sig af med nogle af besættelsestidens værste landsforrædere. I perioden 1945-50 blev i alt 46 dødsdomme fuldbyrdet.¹ At indføre dødsstraf var i sig selv en alvorlig ting. Men at gøre det med tilbagevirkende kraft var principielt forkasteligt. Men folkeviljen, hævnørsten, forlangte det. Og omtrent samtidig opererede man i forbindelse med Nürnbergprocesserne også med dødsstraf. Og de endte med, at en lang række af nazitidens tyske topfolk blev henrettet.

Vender vi blikket til vor tid, er dødsstraf totalt afskaffet i 54 lande (1994). Men det betyder dermed også, at en lang række lande i større eller mindre udstrækning giver mulighed for dødsstraf.² Og faktisk var der vel ikke mange, der løftede stemmen i protest, da Saddam Hussein for et par år siden blev henrettet.

Tanken om det rimelige i dødsstraf ligger nok i virkeligheden heller ikke så fjernt fra retsfølelsen hos folk flest. Når børn eksempelvis helt bevidst mishandles og dræbes, er det, for mange af os, som om ret og rimelighed kræver dødsstraf. Alternativet er,

at de pårørende køber sig et gevær og selv sørger for, at retsfølelsen honoreres.

Det er som bekendt menneskeligt at fejle. Og en af de helt store og vægtige indvendinger imod dødsstraf er faren for at tage fejl. Meget kan man leve med, men justitsmord kan man – helt bogstaveligt – ikke leve med. Og det er et uhyggeligt faktum, at selv i et højt udviklet samfund som det amerikanske har det vist sig, at adskillige mennesker, som var blevet idømt dødsstraf, faktisk viste sig at være uskyldige. Dette rejser spørgsmålet, om dødsstraf kan administreres af et ikke-perfekt samfund, som eksempelvis er influeret af racisme og klassetænkning.

Dette er et af de dilemmaer, som man står med i forbindelse med dødsstraf. På den ene side kræver spontan retsfølelse i visse tilfælde dødsstraf. På den anden side har det alt for mange gange vist sig, at retsvæsenet har taget fejl.

Et andet aspekt er, at det for bl.a. religionskritikeren Richard Dawkins tager sig ud som en inkonsekvens, at en stor del af dem, der er modstandere af abort, samtidig hører til de ivrigste for-

Bibelsk tankegang; Mennesket er ansvarligt for sine handlinger.

kæmpere for dødsstraf.³ Modsat kan det fra en traditionel kristen synsvinkel synes inkonsekvent, at nogle mennesker ikke modsætter sig drab af uskyldige fostre, men sætter himmel og jord i bevægelse for at hindre voksne mennesker, der uden tvivl har gjort sig skyldige i de grusomste forbrydelser, i at blive henrettet.

Dødsstraf i Bibelen

Dødsstraf må på samme måde som enhver anden form for død ses i sammenhæng med livet. Livet er efter kristen opfattelse en Guds gave. Derfor er både vort eget og det andet menneskes liv uantasteligt og må ikke ødelægges.⁴ Og netop derfor gives der i både Det Gamle og Det Nye Testamente tilladelse til dødsstraf. Det femte bud: "Du må ikke begå drab" gælder det private drab, ikke staten, når den beskytter det enkelte menneske og sig selv mod ydre og indre fjender.

Allerede i Første Mosebog 9,6 ikke blot legitimeres, men befales dødsstraf: "Den, der udgyder menneskets blod, skal få sit blod udgydt af mennesker." Og fortsættelsen er også vigtig, fordi den giver noget af begrundelsen for dødsstraffens rimelighed: "For i sit billede skabte Gud mennesket." At myrde et andet menneske er således indirekte et angreb på Gud.

Men nu er det en kendsgerning, at der i Det Gamle Testamente ikke blot var forordnet dødsstraf for mord, men også for en række andre overtrædelser af loven. Disse forordninger, gældende for Israels folk, er ikke bindende i den nye pagts tid. Men der kan argumenteres for, at ordene talt til Moses i Første Mosebog 9,6 og som sanktionerer dødsstraf i tilfælde af mord, derimod er universelt gældende.

Også i Det Nye Testamente forudsættes dødsstraffen tydeligvis. Paulus' ord om øvrigheden i Romerbrevet 13,4: "Ikke for ingenting

bærer myndighederne sværd; de er Guds tjenere og skal lade vreden ramme dem, der gør det onde" sigter givetvis til dødsstraffen. Også Mattæusevangeliet 5,21 og Apostlenes Gerninger 25,11 forudsætter, at staten principielt har ret til at praktisere dødsstraf.

I Bibelen som helhed bliver det således underforstået, at staten på Guds vegne kan straffe, inklusiv fuldbyrde dødsstraf. Den samme opfattelse havde eksempelvis Luther.

Jesu ord i forbindelse med beretningen om kvinden grebet i hor (Joh 8,1-11) bliver af nogle tolket i retning af, at der blandt Jesu disciple skal gælde andre regler, og at dødsstraf ikke nødvendigvis bør idømmes i alle de tilfælde, hvor de gammeltestamentlige forskrifter giver mulighed for det. Dette er en sympatisk tolkning. Men det er også muligt, at Jesus primært var ude på at afsløre mændenes hykleri i den pågældende sag.

Man må også spørge, om dødsstraf kan forenes med den bibelske tale om kærlighed og tilgivelse. Men i den henseende befinder dødsstraffen sig ikke i en principielt anden kategori end andre former for straf. Og der er ingen tvivl om, at mennesket efter bibelsk tankegang er ansvarligt for sine handlinger.

Hvad er hensigten med at straffe?

Dødsstraf er den ultimative straf, "Lovens strengeste straf". Men dermed deler den i mange henseender kår med straf i øvrigt. I forbindelse med emnet "ret og straf" findes der en omfattende tænkning, som også teologer ofte har bidraget til. I denne sammenhæng vil jeg dog blot stille det helt elementære spørgsmål: Hvad er hensigten med at straffe?

Som svar på dette spørgsmål kan man sondre mellem to forskellige strafferetsskoler: Den klassiske og den sociologiske strafferetsskole. Hvor den sociologiske strafferetsskole vil ➤

Jesu død på korset; En afsløring af, at synd/forbrydelser kan koste livet.

begrunde straffen med 1. Afskrækkelse. 2. Forbedring. 3. Beskyttelse af samfundet, har den klassiske strafferetsskole motiveret straffen med 4. Soning.⁵

1. Man hører af og til i den aktuelle danske debat, at vi bør have strengere straffe for at afskrække potentielle lovovertrædere fra at begå konkrete lovovertrædelse. Men generelt er der så vidt jeg ved ikke meget, der tyder på, at strengere straffe har nogen afgørende præventiv virkning. Og man må desuden stille sig tvivlende til, om det kan være etisk korrekt, at dømme en forbryder hårdere end det egentlig er rimeligt, blot for at afskrække andre fra at begå en tilsvarende forbrydelse.

2. Et andet motiv for straf er forbedring. I gamle dage talte man om forbedringsanstalt og tugthus. Men mig bekendt er der ikke mange, der i dag for alvor tror på et fængselsopholds forbedrende effekt.

3. Et tredje motiv er beskyttelse af samfundet. Det er en kendsgerning, at forbrydere ikke blot ofte falder tilbage til deres tidligere praksis, men også ofte radikaliserer den. I den situation kan det af hensyn til almenheden være nødvendigt at holde mennesker indespærret eller på anden måde passivisere dem.

Det, som er fælles for disse tre motiver for straf, er, at de ser straffens motiv i noget andet end i selve afstraffelsen. De gør dermed ikke primært det enkelte menneskes skyld og ansvar gældende i forbindelse med straffen.

4. Det fjerde motiv for straf er soning. Til forskel fra de tidligere nævnte motiver hører der til soningstanken i høj grad forestillingen om det enkelte menneskes skyld og ansvar.⁶ Forestillingen er, at man har forbrudt sig mod samfundet og ved at afsone sin straf er man udsonet eller forsonet med samfundet. Regningen er betalt, og man kan starte på en frisk.

Dette er et lån fra den bibelske begrebsverden, hvor man jo kendte til sonofre, den store forsoningsdag osv. Ja, selv frelsen med centrum i Jesu død på korset må forstås ud fra soningstanken (Rom 3,25-26). Dette afslører, at Gud selv mener, at synd/kriminalitet kræver straf.

Nogle vil mene, at en egentlig tale om straf, sådan som den kommer til udtryk i forbindelse med soningstanken, blot er en raffineret form for hævn og derfor ikke hører hjemme i et moderne samfund og i alle tilfælde må være bandlyst blandt kristne. Jeg vil modsat hævde, at straf forstået som soning både svarer til den almene forståelse af, at der kan være behov for, at en ødelagt moralsk balance genoprettes, og harmonerer med grundlæggende bibelske principper.⁷

Dødsstraf og de forskellige motiver for straf

Dødsstraf er ikke i sig selv en effektiv præventiv foranstaltning (1). Der begås formentlig flere mord pr. indbygger i USA end i Danmark på trods af, at man har dødsstraf i USA. Og det kan i øvrigt ikke være rimeligt at praktisere dødsstraf for at afskrække andre. Som forbedringsforanstaltning (2) er dødsstraf i sagens natur aldeles umulig i og med, at døden sætter en effektiv stopper for enhver forbedring. Men som beskyttelsesforanstaltning (3) er dødsstraf selvfølgelig særdeles effektiv. Spørgsmålet er imidlertid, om den samme effekt kan opnås ad anden vej. Her er en i bogstavelig forstand livsvarig straf en nærliggende mulighed – selvom den ganske vist ikke beskytter fængselsbetjente og medindsatte mod notorisk livstruende fanger.

Begrundelsen for dødsstraf i relation til soningstanken (4) går ud på, at man kan forbryde sig så bevidst og gennemgribende

Kurt Christensen f. 1948

Cand.theol. 1978, Dr.theol. 1994

Professor i etik og religionsfilosofi ved Menighedsfakultetet i Århus.
 Associeret professor i systematisk teologi ved Fjellhaug Misjonshøgskole i Oslo.

mod et medmenneskes liv eller imod samfundet, at den eneste rimelige retslige sanktion er at fratage dette menneske al ret, dvs. retten til livet. Og denne opfattelse vil man efter sigende også ganske hyppigt kunne finde hos gerningsmanden selv: Jeg har forbrudt mig i en sådan grad, at jeg har mistet retten til at leve.

Og på en måde afslørede Jesu død på korset, at synd/forbrydelser kan koste livet. Dødsstraf kan derfor opfattes som den menneskelige udfoldelse af det gengældelsesprincip, som kom til udtryk ved Jesu død på korset.⁸

Kan dødsstraf være en god ting - teoretisk og i praksis?

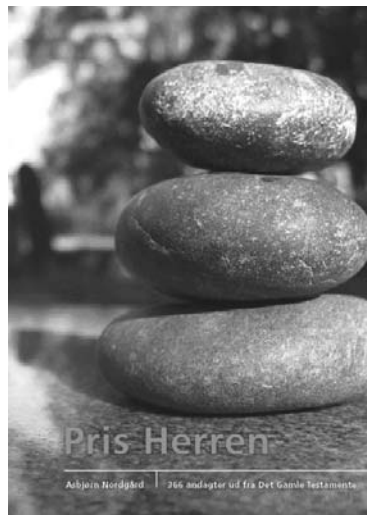
Spørgsmålet om dødsstraf rejser grundlæggende spørgsmål om tolkningen af de bibelske skrifter, om rettens og straffens væsen, om livets mening, samt en række andre spørgsmål, som slet ikke er blevet berørt. Afslutningsvis vil jeg, med en vis tøven og i

bevidstheden om faren for at blive smidt ud af det gode selskab, ikke totalt afvise, at dødsstraf i princippet kan være ret. Spørgsmålet er imidlertid, om et ikke-perfekt menneskeligt samfund kan administrere en så alvorlig straf. I givet fald må dødsstraf indskrænkes til at gælde ekstreme tilfælde af bevidst og overlagt mord. Og beviserne skal være klokkeklare.

- 1 *Den Store Danske Encyklopædi*, Gyldendal, Bd 5, s.338.
- 2 *Den Store Danske Encyklopædi*, Gyldendal, Bd 5, s.339. I USA praktiseres dødsstraf i 38 delstater (Jf. John Jefferson Davis, *Evangelical ethics*, P&R Publishing, New Jersey, 2004, s.203).
- 3 Dawkins, *Illusionen om Gud*, Thaning & Appel, 2007, s.320f.
- 4 Althaus, *Grundriss der Ethik*, C. Bertelsmann Verlag Gütersloh, 1953, s.72.
- 5 Jf. Althaus, *Grundriss der Ethik*, s.135.
- 6 Jf. Althaus, *Grundriss der Ethik*, s.135.
- 7 Jf. John Jefferson Davis, *Evangelical ethics*, s.213.
- 8 John Jefferson Davis, *Evangelical ethics*, s.214.

Om titlen; Den er uovertruffen – idet det er den glæde, jeg har fået lov at opleve ved at læse andagtsstykkerne.

AF BIRGIT STORBJERG

Pris Herren

– 366 andagter ud fra Det Gamle Testamente

Asbjørn Nordgård

LogosMedia 2007

370 sider, kr. 348,-

Andagtsbogen er skrevet over bibelvers fra Det Gamle Testamente, hvor alle bøger på nær Ruths og Obadias' bog er repræsenteret.

Forfatteren Asbjørn Nordgård, dr. philos og oprindelig ansat som docent ved Oslo Universitet, afbrød tidligt sin akademiske karriere til fordel for et livslangt engagement i det kristne arbejde i Norge, hvilket næsten mærkes mellem linierne ...

Andagtsbogen vidner klart og tydeligt om, at troens kerne er at tage sin tilflugt til Herren. Troens væsen er tillid til Gud og denne tillid viser sig ved at tage sin tilflugt til ham. Når Asaf siger, at han tager sin tilflugt til Gud, så betyder det at ordet fra Gud havde skabt den tillid til Gud, som gjorde at Asaf ville tage sin tilflugt til ham. Vi skal gemme Guds ord i vore hjerter – Guds børn trænger til at høre Guds ord om og om igen, dels gennem forkyndelse og dels personligt andagtsliv.

Forfatteren ønsker videre, at læseren skal se og opleve, at Asafs tilflugt til Herren gav ham et nyt kald: så jeg kan fortælle om alle dine gerninger. Asaf havde fået lov at se noget af Guds kærlighed og visdom: at Jesu Kristi, Guds enbårne søns blod gjaldt

for ham – Guds største gerning, som alle må høre om.

Hvert andagtsstykke indledes med en perspektivering, sådan at det bibelvers, som hvert andagtsstykke tager udgangspunkt i, får større dybde og forståelse. De gammeltestamentlige vers lukkes på en fantastisk måde op, og forfatteren peger på Gud, som universets autoritet. Der er ingen anden Gud. Han er den eneste vej til frelse. Desuden udfolder forfatteren Guds uendelige kærlighed og omsorg for sin skabning ved at pege på Jesus Kristus. Gud ønsker at bevare alle, der tager sin tilflugt til ham. Han har et greb, som er fast nok i alle livets situationer.

Asbjørn Nordgård kaster på en helt speciel måde lys over de gammeltestamentlige skriftsteder ved anvendelse af skriftsteder fra Det Ny Testamente, så sammenhængen og Guds-perspektivet bliver åbenbart. Frelseshistorien er historien om Gud, som søger mennesket; historien om hvordan Gud strækker sine hænder mod mennesket, som har vendt sig bort fra Gud.

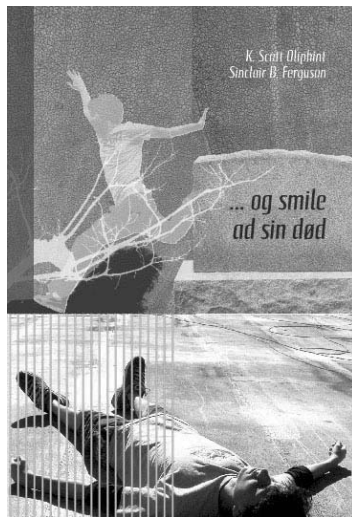
Andagtsbogen giver endvidere en klar og kærlig bibelsk vejledning til at leve som kristen, ikke som et frelsesgrundlag, men som en rettesnor i livet til glæde og

AF JETTE G. CHRISTENSEN

velsignelse.

Andagtsbogen er skrevet i et meget letlæseligt og forståeligt sprog, hvilket også gør den anvendelig til mennesker, som ikke er vant til at læse i bibelen.

Titlen "Pris Herren" er uovertruffen – idet det er den glæde, jeg har fået lov at opleve ved at læse andagtsstykkerne: følelsen af lyst til at prise Herren for hans frelsesværk for mig – at få lov at se hvor fantastisk frelseshistorien hænger sammen, og hvordan Gud opfylder sit løfte i Det Gamle Testamente til punkt og prikke – for mig – ja for alle.

... og smile ad sin død

K. Scott Oliphint og Sinclair B. Ferguson

LogosMedia 20078

97 sider, kr. 128,-

Dette er en dejlig lille bog.

Og lad mig starte med at sige, at dette ikke er en bog, der giver gode sundhedstips til, om muligt, at forlænge livet ved at leve sundt. Det er heller ikke en

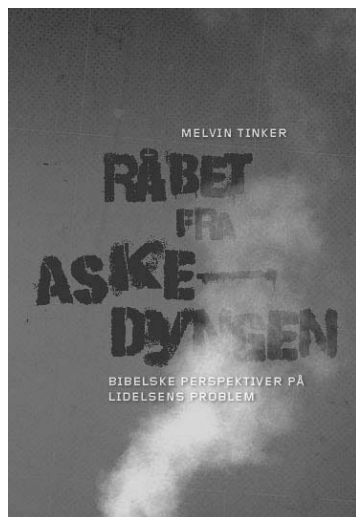
bog, der vil feje dødens realitet af vejen eller bilde os ind, at døden egentlig ikke er noget problem i sidste ende. Selv om det sidste faktisk er en del af bogens pointe.

Forfatterne vil vise os, at døden ikke har det sidste ord, hvis vi tror på Jesus og minde os om, hvor stor en herlighed, der venter på os, når døden også indhenter os. De tager både fat på, hvordan vi bliver frelst, og på, hvordan vi kan vide os sikre. Bogen er solidt bibelsk forankret med masser af henvisninger, og der er ikke noget populistisk over den, forstået på den måde, at den bare vil klappe os på ryggen. Døden er unaturlig og det gør en forskel, om vi lever i troen på Jesus eller ej. Derfor er fortabelsen en reel mulighed.

Trods dens overskuelige omfang var den lidt længe om at komme til det, jeg forventede, var dens egentlige hensigt. Men den er hurtigt læst og opmuntrende, fordi den sandhed, som forfatterne vil minde os om, af en eller anden grund har så svært ved rigtigt at sætte sig fast hos os: i troen på Jesus har vi absolut intet at frygte.

Om forfatteren; Hans ønske er helt klart at give troen hvile og vished om, at Gud er ikke lunefuld eller tilfældig i de ting, han tillader.

AF KRISTIAN ANDERSEN

Råbet fra askedyngen – Bibelske perspektiver på lidelsens problem

Melvin Tinker

LogosMedia 2007

130 sider, kr. 148,-

En lille etape på et stort bjerg, sådan kan bogen beskrives.

"Lidelsens problem" er som et stort bjerg, hvor man nok aldrig kommer helt op på toppen og får det fulde overblik. Der vil altid være mange ubesvarede spørgsmål i denne faldne verden.

Råbet fra askedyngen er et lille bidrag, som dels kommer med gode svar til nogle af livets hvorfor – og som dels giver frimodighed til at leve med mange ubesvarede spørgsmål.

Forfatteren indleder med at præsentere det, han kalder den bibelske hovedtanke om lidelsens problem. Her stiller han spørgsmålet: Er der ikke en tilsyneladende modsætning imellem troen på en almægtig, kærlig Gud og tilstedeværelsen af lidelse og ondskab? Han kommer med forskellige bud på dette paradoks og ender med at berette om den lidende Gud, der ofrer sin egen søn.

Bogens videre opbygning består af en række kapitler, hvor der udlægges forskellige bibeltekster, der alle handler om lidelse. Ud over tekster fra Jobs Bog er der et kapitel om Salme 42, Salme 73, Lukasevangeliet 13,1-5, Første Peters Brev 4,12-19 og Johannes Åbenbaring kap.5.

Denne opbygning gør, at bogen sagtens kan læses i brudstykker. Har man i forbindelse med bibelstudium eller prædikenforberedelse brug for tekstvejledning til bogens emne, så er der god hjælp at hente.

I gennemgangen diskuterer forfatteren bl.a. om lidelsen har et formål og en mening. Han kommer med sit bud på, hvordan en kristen må forholde sig til de ting, der sker i det personlige liv og i verden omkring os. Hans ønske er helt klart at give troen hvile og vished om, at Gud er ikke lunefuld eller tilfældig i de ting, han tillader.

Bogen har hele vejen igennem en stærk fokusering på evighedsperspektivet, som det der altid må være bærende i en kristens liv. Ikke mindst i de livssituationer, hvor vi synes det går stejlt opad. En dag skal al lidelse være forbi, og vores hvorforsspørgsmål vil forsvinde.

Selv om emnet er stort og vanskeligt, så er bogen let at læse og forstå. Den vil være en god hilsen til det menneske eller den familie, som har oplevet eller netop nu oplever lidelse og modgang. Jeg kan anbefale bogen til enhver som ønsker at studere lidt af det bibelske stof om lidelsens problem.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød
Bladnr. 47700

Returneres ved varig adresseændring

lm
LUTHERSK MISSION

budskabet